

Ֆինանսական հաշվետվություններ և անկախ
աուդիտորի եզրակացություն

«ՆՈՐ ՀՈՐԻՉՈՆ» Ունիվերսալ Վարկային
Կազմակերպություն Սահմանափակ
Պատասխանատվությամբ Ընկերություն

31 դեկտեմբերի 2016թ.

Բովանդակություն

	Էջ
Անկախ աուդիտորի եզրակացություն	1
Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն	5
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն	6
Մեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն	7
Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվություն	8
Ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ	9

Անկախ աուդիտորի եզրակացություն

Գրասր Թորնթոն ՓԲԸ
ՀՀ, ք. Երեւան 0012
Վաղարշյան 8/1

Հ. + 374 10 260 964
Ֆ. + 374 10 260 961

Grant Thornton CJSC
8/1 Vagharshyan str.
0012 Yerevan, Armenia

T + 374 10 260 964
F + 374 10 260 961

www.grantthornton.am

«ՆՈՐ ՀՈՐԻԶՈՆ» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Սահմանափակ Պատասխանատվությամբ Ընկերության մասնակիցներին.

Կարծիք

Մեր կողմից իրականացվել է «ՆՈՐ ՀՈՐԻԶՈՆ» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Սահմանափակ Պատասխանատվությամբ Ընկերության (այսուհետ՝ «Ընկերություն») ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտ, ընդ որում այդ հաշվետվությունները ներառում են 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունը, նույն ամսաթվին ավարտված տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունները, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները, որոնք ներառում են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը:

Մեր կարծիքով կից ֆինանսական հաշվետվությունները տալիս են Ընկերության՝ 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի և նույն ամսաթվին ավարտված տարվա ֆինանսական արդյունքների ու դրամական հոսքերի ճշմարիտ և իրական պատկերը՝ համաձայն Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ):

Կարծիքի հիմքեր

Մենք աուդիտն իրականացրել ենք աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը լրացուցիչ նկարագրված է մեր եզրակացության՝ «*Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար*» բաժնում: Մենք անկախ ենք Ընկերությունից՝ համաձայն Հաշվապահների միջազգային դաշնության պրոֆեսիոնալ հաշվապահների վարքագրի (ՀՄԴ-ի Վարքագիրք) և Հայաստանի Հանրապետությունում կիրառելի՝ ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի նկատմամբ վարքագծի պահանջների, և մենք կատարել ենք վարքագծի նկատմամբ մեր մյուս պարտականությունները՝ այդ պահանջների համաձայն: Մենք համոզված ենք, որ

ձեռք ենք բերել բավականաչափ ու համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ՝ մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Հանգամանքների լուսարանում

Մենք ձեր ուշադրությունն ենք հրավիրում ֆինանսական հաշվետվությունների ծանոթագրություն 28-ի վրա, որը վերաբերում է կապիտալի համարժեքությանը: Վարկային պորտֆելի արժեզրկման օբյեկտիվ պատճառների արդյունքում 2016թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված հաշվետու տարվա ընթացքում Ընկերությունը կրել է 416,727 հազար ՀՀ դրամի գուտ կորուստ, ինչի հետևանքով 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ընդհանուր կապիտալի չափը հասել է ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից սահմանված նվազագույն չափին: Այս պատճառով էական անորոշություններ է առաջանում Ընկերության անընդհատ գործելու հնարավորության վերաբերյալ, այն մեծապես կախված է Ընկերության ղեկավարության հետագա գործողություններից: Ընկերության ղեկավարությունը հավաստիացնում է, որ անընդհատության սկզբունքով գործունեության շարունակությունը ապահովելու նպատակով ղեկավարությունը բանակցում է այլընտրանքային ֆինանսավորման աղբյուրներ հայթայթելու, գործընկերների հետ ընթացիկ պարտավորությունների մարման ժամկետները վերանայելու ուղղությամբ, անում է ամեն ինչ, որ սովորական գործունեության ընթացքում իրացնի ակտիվները և մարի պարտավորությունները: Մեր կարծիքը չի ձևափոխվել այս հանգամանքի առնչությամբ:

Ղեկավարության և կառավարման օղակներում ներգրավված անձանց պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Ընկերության ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ-ներից համապատասխան ֆինանսական հաշվետվությունների կազմման և ճշմարիտ ներկայացման համար: Այդ նպատակով ղեկավարությունը սահմանում է անհրաժեշտ վերահսկողության համակարգ, որը թույլ է տալիս պատրաստել ֆինանսական հաշվետվություններ, որոնք ազատ են խարդախության կամ սխալի արդյունքում էական խեղաթյուրումից:

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս, ղեկավարությունը պատասխանատու է Ընկերության՝ անընդհատ գործելու հնարավորությունը գնահատելու, անընդհատ գործելուն առնչվող հարցերը բացահայտելու, ինչպես նաև գործունեության անընդհատության ենթադրության վրա հիմնված հաշվառում վարելու համար, քանի դեռ ղեկավարությունը չի նախատեսում լուծարել Ընկերությունը կամ դադարեցնել դրա գործունեությունը կամ չունի իրատեսական այլընտրանք, բացի նշվածները:

Կառավարման օղակներում ներգրավված անձիք պատասխանատու են Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների կազմման գործընթացը վերահսկելու համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ երաշխիքներ՝ խարդախությունների կամ սխալների հետևանքով ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրումներից զերծ լինելու վերաբերյալ, ինչպես նաև ներկայացնել աուդիտորի եզրակացություն, որը կներառի մեր կարծիքը: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր աստիճանի հավաստիացում

Է, սակայն այն երաշխիք չի հանդիսանում, որ ԱՄՍ համապատասխան իրականացված աուդիտը միշտ կհայտնաբերի էական խեղաթյուրումներ, երբ այդպիսիք կան: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի հետևանքով և համարվում են էական, եթե ակնկալվում է, որ դրանք առանձին-առանձին կամ միասին վերցված կարող են ազդել այս ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողների՝ դրանց հիման վրա կայացրած տնտեսական որոշումների վրա:

ԱՄՍ-ների համապատասխան իրականացվող աուդիտի շրջանակներում մենք կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում ենք մասնագիտական կասկածամտություն ամբողջ աուդիտի ընթացքում: Բացի այդ, մենք.

- Բացահայտում և գնահատում ենք ֆինանսական հաշվետվություններում խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք այդ ռիսկերին ուղղված աուդիտորական ընթացակարգեր, և ձեռք ենք բերում բավականաչափ ու համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ՝ մեր կարծիքն արտահայտելու համար: Խարդախության արդյունք հանդիսացող էական խեղաթյուրման չբացահայտման ռիսկն ավելի մեծ է, քան սխալի հետևանքով առաջացած խեղաթյուրման չբացահայտման ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, փաստաթղթերի կեղծում, միտումնավոր բացթողումներ, կեղծ հայտարարությունների տրամադրում կամ ներքին վերահսկողության համակարգի չարաշահում:
- Պատկերացում ենք կազմում աուդիտին առնչվող ներքին վերահսկողության վերաբերյալ, որպեսզի մշակենք համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր, բայց ոչ Ընկերության ներքին վերահսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար:
- Գնահատում ենք կիրառվող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության պատշաճությունը, ինչպես նաև դեկլարության կատարած հաշվապահական գնահատումների և համապատասխան բացահայտումների ողջամտությունը:
- Եզրահանգումներ ենք կատարում դեկլարության կողմից անընդհատության սկզբունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների հիման վրա հետևություն ենք անում, թե արդյոք առկա է իրադարձությունների կամ հանգամանքների հետ կապված էական անորոշություն, որը կարող է էական կասկած առաջացնել Ընկերության անընդհատ գործելու հնարավորության վերաբերյալ: Եթե մենք գալիս ենք եզրահանգման, որ գոյություն ունի էական անորոշություն, մենք պետք է մեր աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրենք ֆինանսական հաշվետվություններում համապատասխան բացահայտումներին, կամ, եթե նման բացահայտումները պատշաճ կերպով ներկայացված չեն, մենք պետք է ձևափոխենք կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են մինչև մեր աուդիտորական եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Այնուամենայնիվ, ապագա իրադարձությունները կամ հանգամանքները կարող են հանգեցնել նրան, որ Ընկերությունը կորցնի իր անընդհատ գործելու կարողությունը:

Այլ հարցերի հետ մեկտեղ, մենք հաղորդակցում ենք կառավարման օղակներում ներգրավված անձանց հետ աուդիտի պլանավորված շրջանակների և ժամկետների, ինչպես նաև աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված էական թերացումների վերաբերյալ, որոնք ներառում են աուդիտի ընթացքում մեր կողմից բացահայտված ներքին վերահսկողության կարևոր թերությունները:

Գագիկ Գյուրուդադյան
Տնօրեն-բաժնետեր

Վահագն Փայան
Աուդիտի ղեկավար

Գրանթ Թորնթոն ՓԲԸ
21 հունիսի, 2017թ.

Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն

Հազար ՀՀ դրամ		2016թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար	2015թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար
	Ծանոթ.		
Տոկոսային և նմանատիպ եկամուտներ	6	561,630	810,522
Տոկոսային և նմանատիպ ծախսեր	6	(200,182)	(285,765)
Զուտ տոկոսային եկամուտներ		361,448	524,757
Կոմիսիոն և այլ վճարների տեսքով ծախսեր	7	(2,322)	(2,395)
Այլ եկամուտներ	8	157,334	145,167
Զուտ առևտրային վնաս		(1,245)	(1,389)
Արժեզրկման ծախս	15	(700,363)	(603,919)
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	16	(13,376)	(16,031)
Անձնակազմի գծով ծախսեր	9	(135,438)	(165,831)
Զուտ վնաս արտարժույթի վերագնահատումից		(3,222)	(8,505)
Այլ ծախսեր	10	(79,091)	(97,570)
Վնաս մինչև հարկում		(416,275)	(225,716)
Շահութահարկի գծով ծախս	11	(452)	(61)
Տարվա վնաս		(416,727)	(225,777)
Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունք		-	-
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունք		(416,727)	(225,777)

9-ից 49 էջերում ներկայացված ծանոթագրությունները կազմում են ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը:

Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն

Հազար ՀՀ դրամ	Ծանոթ	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ			
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	12	92,612	366,094
Պահանջներ ֆինանսական կազմակերպությունների մկատմամբ	13	-	39,254
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ	14	35,154	35,154
Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ	15	2,797,115	3,529,538
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	16	61,060	73,693
Յետաձգված հարկային ակտիվ	11	522	974
Կանխավճարներ շահութահարկի գծով		26,076	26,076
Այլ ակտիվներ	17	6,015	14,629
Ընդամենը՝ ակտիվներ		3,018,554	4,085,412
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ			
Պարտավորություններ			
Ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	18	1,170,899	1,650,150
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	19	1,647,924	1,812,581
Այլ պարտավորություններ	20	9,835	16,058
Ընդամենը՝ պարտավորություններ		2,828,658	3,478,789
Սեփական կապիտալ			
Կանոնադրական կապիտալ	21	650,000	650,000
Կուտակված վնաս		(460,104)	(43,377)
Ընդամենը՝ սեփական կապիտալ		189,896	606,623
Ընդամենը՝ սեփական կապիտալ և պարտավորություններ		3,018,554	4,085,412

Ֆինանսական հաշվետվությունները, ներկայացված 5-ից 49 էջերում հաստատվել են
 Ընկերության ղեկավարության կողմից 2017թ. հունիսի 21-ին և ստորագրվել են
 Ընկերության գործադիր տնօրենի և գլխավոր հաշվապահի կողմից:

Խորեն Զերոբյան
 Գործադիր տնօրեն

9-ից 49 էջերում ներկայացված ժամկետային տվյալները կազմում են ֆինանսական հաշվետվությունների
 քաղկացուցիչ մասը:

Մոնիկա Խաչատրյան
 Գլխավոր հաշվապահ

կազմում են ֆինանսական հաշվետվությունների

Մեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն

Հազար ՀՀ դրամ	Կանոնադրական կապիտալ	Զբաղիված շահույթ/ (կուտակված վնաս)	Ընդամենը
Հաշվեկշիռը 2015թ. հունվար 1-ի դրությամբ	<u>650,000</u>	<u>182,400</u>	<u>832,400</u>
Տարվա վնաս	-	(225,777)	(225,777)
Ընդամենը տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունք	-	(225,777)	(225,777)
Հաշվեկշիռը 2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	<u>650,000</u>	<u>(43,377)</u>	<u>606,623</u>
Տարվա վնաս	-	(416,727)	(416,727)
Ընդամենը տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունք	-	(416,727)	(416,727)
Հաշվեկշիռը 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	<u>650,000</u>	<u>(460,104)</u>	<u>189,896</u>

9-ից 49 էջերում ներկայացված ծանոթագրությունները կազմում են ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը:

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվություն

Հազար ՀՀ դրամ	2016թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար	2015թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար
Գործառնական գործունեությունից դրամական հոսքեր		
Ստացված տոկոսներ	586,356	714,372
Վճարված տոկոսներ	(136,580)	(296,229)
Ձուտ կոմիսիոն և այլ վճարներ	(2,322)	(2,395)
Այլ եկամուտ	157,334	145,167
Ընդհանուր վարչական ծախսերի վճարում	(80,336)	(98,959)
Վճարված աշխատավարձ` ներառյալ հարկեր	(134,112)	(165,729)
	390,340	296,227
(Ավելացում)/նվազում գործառնական ակտիվներում		
Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ	1,927	594,356
Այլ ակտիվներ	8,217	(1,474)
Նվազում գործառնական պարտավորություններում		
Այլ պարտավորություններ	(7,551)	(1,050)
Ձուտ դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից մինչև շահութահարկը	392,933	888,059
Վճարված շահութահարկ	-	(46,004)
Գործառնական գործունեությունից զուտ դրամական հոսքեր	392,933	842,055
Ներդրումային գործունեությունից դրամական հոսքեր		
Ներդրումային արժեթղթերի վաճառք/(առք)	39,557	(40,649)
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների առք	(743)	(12,455)
Հիմնական միջոցների և սարքավորումների վաճառք	-	989
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ	-	(35,154)
Ներդրումային գործունեությունից զուտ դրամական հոսքեր	38,814	(87,269)
Ֆինանսական գործունեությունից դրամական հոսքեր		
Սարված փոխառություններ	(703,976)	(521,118)
Ֆինանսական գործունեությունից զուտ դրամական հոսքեր	(703,976)	(521,118)
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ աճ/(նվազում)	(272,229)	233,668
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ ժամանակաշրջանի սկզբի դրությամբ	366,094	130,726
Արտարժույթի փոխարկման ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա	(1,253)	1,700
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ (ծանոթ. 12)	92,612	366,094

9-ից 49 էջերում ներկայացված ծանոթագրությունները կազմում են ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը:

Ֆինանսական հաշվետվություններին կից Ծանոթագրություններ

1 Գործունեության բնույթը և ընդհանուր տեղեկություններ

«ՆՈՐ ԳՈՐԻԶՈՆ» Ունիվերսալ Վարկային Կազմակերպություն Սահմանափակ Պատասխանատվությամբ Ընկերությունը (այսուհետ՝ Ընկերություն) ստեղծվել է 2006 թվականին և հանդիսանում է սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն՝ գործելով Հայաստանի Հանրապետության (այսուհետ՝ ՀՀ) օրենսդրության շրջանակներում: Ընկերությունը գրանցվել է 28 մարտի 2006 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկի (այսուհետ՝ ՀՀ ԿԲ) կողմից N12 արտոնագրային համարով և վերահսկվում է ՀՀ ԿԲ-ի կողմից:

Ընկերության հիմնական գործունեությունը աղքատության հաղթահարման և փոքր ու միջին ձեռնարկությունների զարգացման նպատակով վարկերի տրամադրումն է:

Ընկերության հիմնական գրասենյակը գտնվում է Երևանում, թվով 5 մասնաճյուղերը և 2 մերկայացուցչությունները գտնվում են Երևանում և տարբեր մարզերում:

Ընկերության իրավաբանական հասցեն է՝ ՀՀ, ք.Երևան, Կոմիտասի պողոտա 54 թիվ 150 շինություն:

Ժամանակաշրջանի ընթացքում Ընկերության աշխատակիցների միջին թիվը կազմել է 50 մարդ (2015թ.՝ 52):

2 Գործարար միջավայր

Հայաստանում շարունակական բնույթ են կրում իրականացվող քաղաքական և տնտեսական փոփոխությունները: Որպես զարգացող շուկա, Հայաստանում բացակայում են կատարյալ գործարար միջավայր և համապատասխան ենթակառուցվածքներ, որոնք սովորաբար գոյություն ունեն ազատ շուկայական տնտեսություն ունեցող երկրներում:

Բացի դրանից, տնտեսական պայմանները շարունակում են սահմանափակել գործառնությունների ծավալները ֆինանսական շուկաներում, և ֆինանսական գործիքների իրական արժեքները կարող են չհամապատասխանել իրականացրած գործարքներին: Հետագա տնտեսական զարգացման հիմնական խոչընդոտը տնտեսական և ինստիտուցիոնալ զարգացման ցածր մակարդակն է՝ զուգակցված տարածաշրջանային անկայունությամբ, կենտրոնացված տնտեսական հենքով:

Ընկերության ղեկավարությունը գտնում է, որ ընթացիկ պայմաններում իրականացվում են համապատասխան միջոցառումներ Ընկերության տնտեսական կայունությունն ապահովելու նպատակով:

3 Հաշվետվությունների պատրաստման հիմունքները

3.1. Համապատասխանությունը

Մույն ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են համաձայն Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ), որոնք հաստատվել են Հաշվապահական Հաշվառման Միջազգային Ստանդարտների Խորհրդի (ՀՀՄՍԽ) կողմից և Մեկնաբանությունների՝ հաստատված Ֆինանսական Հաշվետվությունների Մեկնաբանությունների Միջազգային Կոմիտեի կողմից (ՖՀՄՍԿ):

Ընկերությունը պատրաստում է իր հաշվետվությունները ՀՀ գործող օրենսդրության և հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների պահանջներին համապատասխան: Սույն ֆինանսական հաշվետվությունները հիմնված են Ընկերության հաշվառման գրանցումների վրա, որոնք ճշգրտվել և վերադասակարգվել են ՖՀՄՍ-ին համապատասխանեցնելու նպատակով:

3.2. Չափման հիմունքները

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են իրական արժեքի սկզբունքի հիման վրա ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվների ու պարտավորությունների, ինչպես նաև վաճառքի համար մատչելի ակտիվների համար, բացառությամբ այն ակտիվների, որոնց իրական արժեքը հնարավոր չէ որոշել: Այլ ֆինանսական ակտիվներն ու պարտավորությունները, ինչպես նաև ոչ ֆինանսական ակտիվներն ու պարտավորությունները հաշվառվում են ամորտիզացված կամ պատմական արժեքով:

3.3. Գործառնական և ներկայացման արժույթ

Ընկերության գործառնական արժույթը այն հիմնական տնտեսական միջավայրի արժույթն է, որտեղ գործում է Ընկերությունը: Ընկերության գործառնական և ներկայացման արժույթ է հանդիսանում Հայաստանի Հանրապետության դրամը (այսուհետ՝ ՀՀ դրամ), քանի որ այս արժույթն է լավագույն կերպով արտացոլում ֆինանսական հաշվետվությունների հիմքում ընկած իրադարձությունների և Ընկերության գործարքների տնտեսական բովանդակությունը: Ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացված են ՀՀ դրամով՝ հազարների ճշտությամբ, եթե այլ բան նշված չէ: ՀՀ սահմաններից դուրս դրամը ազատ փոխարկելի չէ:

3.4. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության և ներկայացման փոփոխություններ

Ընթացիկ տարում Ընկերությունն առաջին անգամ կիրառել է որոշ ստանդարտներ և փոփոխություններ, որոնք կիրառելի են 2016թ. հունվարի 1-ից կամ դրանից հետո սկսվող ժամանակաշրջանների համար: Ընկերությունը ավելի վաղ չէր ընդունել որևէ այլ ստանդարտ, մեկնաբանություն կամ փոփոխություն, որն ուժի մեջ էր մտել, բայց դեռ չէր կիրառվել: Չնայած ներքոհիշյալ ստանդարտներն ու փոփոխություններն առաջին անգամ կիրառվել են 2016թ-ին՝ դրանք որևէ էական ազդեցություն չունեն Ընկերության տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- *Սահմանված հատուցումների պլաններ՝ աշխատակիցների վճարներ (ՀՀՄՍ 19 փոփոխություններ)*
- *Բացահայտման նախաձեռնություն (ՀՀՄՍ 1 փոփոխություններ)*
- *Մաշվածության և ամորտիզացիայի ընդունելի մեթոդների պարզաբանում (ՀՀՄՍ 38 և ՀՀՄՍ 16 փոփոխություններ)*
- *ՖՀՄՍ 14 հաշիվների կանոնավոր հետաձգում*
- *2012-2014թթ. ՖՀՄՍ-ների տարեկան բարեփոխումներ տարբեր չափանիշներով*

3.5. Ընկերության կողմից դեռևս չկիրառվող ստանդարտներ և մեկնաբանություններ

Սույն ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման օրվա դրությամբ լույս են տեսել մի շարք նոր ստանդարտներ, գործող ստանդարտների վերաբերյալ փոփոխություններ և

մեկնաբանություններ, որոնք դեռևս ուժի մեջ չեն մտել: Ընկերության վաղաժամկետ չի ընդունել այդ ստանդարտներից և մեկնաբանություններից որևէ մեկը:

Ղեկավարությունը կանխատեսում է, որ կիրառելի նոր ստանդարտներն ու մեկնաբանությունները կընդունվեն Ընկերության կողմից՝ դրանց ուժի մեջ մտնելու օրվան հաջորդող առաջիկա ժամանակաշրջանում:

Ղեկավարության կանխատեսմամբ այս փոփոխությունները էական ազդեցություն չեն ունենա Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա և ներկայացված են ստորև:

ՀՀՄՍ 12 (Փոփոխություններ) «Շահութահարկեր»

ՀՀՄՍԽ-ը թողարկել է «Չիրացված վնասների համար հետաձգված հարկային ակտիվների ճանաչում» պարզաբանումը, որը ՀՀՄՍ 12-ում՝ «Շահութահարկեր», կատարում է որոշակի փոփոխություններ: Փոփոխությունները պարզաբանում են, թե ինչպես պետք է հաշվառել իրական արժեքով չափվող պարտքային գործիքների վերաբերող հետաձգված հարկային ակտիվները, հատկապես այն դեպքերում, երբ շուկայական տոկոսադրույքի փոփոխությունները նվազեցնում են պարտքային գործիքի իրական արժեքը սկզբնական արժեքից ցածր մակարդակի:

Մույն փոփոխությունները պարզաբանում են հետևյալը.

- այն պարտքային գործիքների գծով չիրացված վնասները, որոնք չափվում են իրական արժեքով, իսկ հարկային առումով՝ սկզբնական արժեքով, առաջացնում են նվազեցվող ժամանակավոր տարբերություններ՝ անկախ նրանից, թե պարտքային գործիքին տիրապետողն ակնկալում է վերականգնել դրա հաշվեկշռային արժեքը՝ այն վաճառելու, թե օգտագործելու միջոցով,
- ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չի սահմանափակում հարկման ենթակա ապագա հավանական շահույթների գնահատումը,
- հարկման ենթակա ապագա շահույթների գնահատումները չեն ներառում նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների հակադարձումից առաջացող հարկային նվազեցումները,
- ընկերությունը պետք է հաշվի առնի, արդյոք հարկային օրենսդրությունն արգելում է հարկվող շահույթների այն աղբյուրները, որոնց առումով այն կարող է նվազեցումներ կատարել նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների հակադարձման մասով: Եթե հարկային օրենսդրությունում չկան այդպիսի արգելքներ, ընկերությունը գնահատում է նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունը բոլոր այլ նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների հետ համատեղ:

Փոփոխություններն ուժի մեջ են մտնում 2017թ. հունվարի 1-ին և դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար և պետք է կիրառվեն հետընթաց:

Ղեկավարության գնահատմամբ այս փոփոխություններն էական ազդեցություն չեն ունենա Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

ՖՀՄՄ 9, Ֆինանսական գործիքներ (2014)

ՀՀՄՄԽ-ն վերջերս թողարկել է *ՖՀՄՄ 9 «Ֆինանսական գործիքներ»* (2014), ներկայացնելով իր նախագծի ավարտը՝ փոխարինելու ՀՀՄՄ 39 «Ֆինանսական գործիքներ՝ ճանաչումը և չափումը»: Նոր ստանդարտը ներկայացնում է ՀՀՄՄ 39-ի ֆինանսական ակտիվների դասակարգման և չափման ուղեցույցի մեծ փոփոխություններ, և ներկայացնում է ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման նոր «սպասվող վարկային կորուստ» մոդելը: ՖՀՄՄ 9-ը տրամադրում է նաև հեջի հաշվառման կիրառման նոր ուղեցույց:

Ընկերության ղեկավարությունը դեռ պետք է գնահատի ՖՀՄՄ 9-ի ազդեցությունը այս ֆինանսական հաշվետվությունների վրա: Նոր ստանդարտը պետք է կիրառվի 2018թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար:

ՖՀՄՄ 15, Հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթ

ՖՀՄՄ 15-ը ներկայացնում է հասույթի ճանաչման նոր պահանջներ՝ փոխարինելով ՀՀՄՄ 18 «Հասույթ», ՀՀՄՄ 11 «Կառուցման պայմանագրեր», և որոշ հասույթի հետ կապված մեկնաբանություններ: Նոր ստանդարտը սահմանում է հսկողության վրա հիմնված հասույթի ճանաչման մոդել և տրամադրում է հավելյալ ուղղորդում մանրամասնորեն չլուսաբանված տարբեր բնագավառներում գործող ՖՀՄՄ-ների ներքո, այդ թվում, թե պայմանավորվածությունների համար ինչպես հաշվառել բազմաթիվ կատարողական պարտավորությունները, փոփոխական գնագոյացումը, հաճախորդների փոխհատուցման իրավունքները, մատակարարների հետգնման տարբերակները և այլ ընդհանուր բարդություններ:

ՖՀՄՄ 15-ը ուժի մեջ է մտնում 2018թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջաններում: Ընկերության ղեկավարությունը դեռ չի գնահատել ՖՀՄՄ 15-ի ազդեցությունը այս ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

ՖՀՄՄ 16, Վարձակալություն

ՖՀՄՄ 16-ը ներկայացնում է վարձակալության հաշվառման նոր պահանջներ և փոփոխություններ: ՖՀՄՄ 16-ը սահմանում է, որ վարձակալները պետք է հաշվառեն վարձակալությունները «հաշվապահական հաշվեկշռում»՝ ճանաչելով «օգտագործման իրավունքը» որպես ակտիվ և վարձակալության գծով համապատասխան պարտավորությունը:

Միևնույն ժամանակ ՖՀՄՄ 16-ը՝

- փոփոխում է վարձակալության սահմանումը,
- սահմանում է ակտիվի և պարտավորության հաշվառման պահանջներ, այդ թվում՝ այնպիսի առանձնահատկություններ, ինչպիսիք են ոչ-վարձակալական տարրերը, փոփոխվող վարձակալական վճարները և արտոնյալ (օպցիոն) ժամանակաշրջանները;
- ազատման հնարավորություն է տալիս կարճաժամկետ վարձակալությունների և ցածրարժեք ակտիվների համար,

- փոխում է «վաճառք հետադարձ վարձակալությամբ» պայմանավորվածությունների հաշվառումը,
- մեծապես պահպանում է ՀՀՄՍ 17-ի մոտեցումը՝ վարձատուների հաշվառման մասով;
- ներկայացնում է նոր բացահայտման պահանջներ:

ՖՀՄՍ 16-ը ուժի մեջ է մտնում 2019թ. հունվարի 1-ին և դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Թույլատրվում է ստանդարտի վաղաժամկետ կիրառումը՝ պայմանով, որ ՖՀՄՍ 15-ը «Հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթ», նույնպես կիրառվի: Ընկերության ղեկավարությունը դեռևս չի գնահատել ՖՀՄՍ 16-ի ազդեցությունը սույն ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

4 Փաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն

Ներկայացվող հաշվապահական քաղաքականությունը կիրառվել է ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման ընթացքում: Հաշվապահական քաղաքականությունը կիրառվել է հետևողականորեն:

4.1. Եկամուտների և ծախսերի ճանաչում

Եկամուտը ճանաչվում է այն դեպքում, երբ հավանական է, որ տնտեսական օգուտները կհոսեն Ընկերություն և ստացված եկամուտը կարելի է արժանահավատորեն չափել: Ծախսը ճանաչվում է այն ժամանակ, երբ հավանական է, որ տնտեսական օգուտները կարտահոսեն Ընկերությունից և ծախսը կարելի է արժանահավատորեն չափել: Ստորև ներկայացվող չափանիշները նույնպես պետք է հաշվի առնվեն մինչև եկամտի ճանաչումը:

Տոկոսային եկամուտներ և ծախսեր

Տոկոսային եկամուտներն ու ծախսերը բոլոր տոկոսաբեր ֆինանսական գործիքների համար, բացառությամբ առևտրային նպատակներով պահվող կամ ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով հաշվառվող գործիքների, շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ճանաչվում են որպես «տոկոսային եկամուտ» և «տոկոսային ծախս»՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Եթե ֆինանսական ակտիվի կամ նմանատիպ ֆինանսական ակտիվների խմբի հաշվեկշռային արժեքը նվազում է արժեզրկումից կորստների պատճառով, տոկոսային եկամուտը շարունակում է ճանաչվել կիրառելով սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը՝ նոր հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ:

Կոմիսիոն և այլ եկամուտներ և ծախսեր

Վարկերի տրամադրման համար գանձվող վճարները (համապատասխան ծախսերի հետ միասին) հետաձգվում են՝ ճշգրտելով տվյալ վարկի արդյունավետ տոկոսադրույքը: Վարձավճարները, այլ եկամուտները և ծախսերը հիմնականում ճանաչվում են հաշվեգրման սկզբունքով ծառայությունների մատուցման ընթացքում: Այլ ծառայությունների գծով վճարները ճանաչվում են պայմանագրային պայմաններին համապատասխան:

Ջուտ առևտրային վնաս

Ջուտ առևտրային վնասը ներառում է արտարժույթի առք ու վաճառքից զուտ եկամուտը կամ ծախսը և ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում երբ համապատասխան ծառայությունն արդեն մատուցված է:

4.2. Արտարժույթ

Արտարժույթով կատարված գործարքները վերահաշվարկվում են գործառնական արժույթով՝ գործարքի օրվա փոխարժեքով: Արտարժույթով արտահայտված առևտրային նպատակներով պահվող ակտիվների և պարտավորությունների փոխարկումից առաջացած օգուտը և վնասը ճանաչվում են շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության զուտ առևտրային եկամուտ հոդվածում, մինչդեռ ոչ առևտրային ակտիվների փոխարկումից գոյացող օգուտը և վնասը ճանաչվում են ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության այլ եկամուտ կամ այլ ծախս հոդվածում: Արտարժույթով արտահայտված դրամային ակտիվները և պարտավորությունները փոխարկվում են գործառնական արժույթով կիրառելով հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվի դրությամբ գործող փոխարժեքը:

Արտարժույթով արտահայտված վաճառքի համար մատչելի դրամային արժեթղթերի իրական արժեքում փոփոխությունները վերլուծվում են փոխարժեքային տարբերությունների միջև, որոնք առաջանում են արժեթղթերի ամորտիզացված գումարների փոփոխության և արժեթղթերի հաշվեկշռային արժեքի այլ փոփոխությունների արդյունքում: Ամորտիզացված գումարում փոփոխությունների հետ կապված փոխարժեքային տարբերությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում, իսկ հաշվեկշռային արժեքում այլ փոփոխությունները ճանաչվում են սեփական կապիտալում:

Պատմական արժեքով հաշվառվող ոչ դրամային արտարժույթային հոդվածները վերահաշվարկվում են գործարքի օրվա փոխարժեքով: Իրական արժեքով հաշվառվող ոչ դրամային արտարժույթային հոդվածները վերահաշվարկվում են իրական արժեքի որոշման օրվա փոխարժեքով: Ոչ դրամային հոդվածների, ինչպիսին են ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով պահվող բաժնետոմսերը, փոխարժեքային տարբերությունները, ներկայացվում են որպես իրական արժեքի փոփոխությունից շահույթի կամ վնասի մաս: Ոչ դրամային հոդվածների փոխարժեքային տարբերությունները, ինչպես օրինակ՝ վաճառքի համար մատչելի դասակարգված բաժնետոմսերը, ընդգրկվում են կապիտալի վաճառքի համար մատչելի ներդրումների գծով վերագնահատման պահուստում:

Յուրաքանչյուր գործառնության պայմանագրով նախատեսված փոխարժեքի և տվյալ գործառնության օրվա գործող փոխարժեքի տարբերությունից առաջացող օգուտը կամ վնասը հաշվառվում է շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության «զուտ առևտրային վնաս» հոդվածի արտարժույթի առք ու վաճառքից զուտ եկամուտ/(վնաս) տողում:

Ընկերության կողմից ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման նպատակով օգտագործվել են հետևյալ փոխարժեքները.

	31 դեկտեմբեր 2016	31 դեկտեմբեր 2015
ՀՀ դրամ/1 ԱՄՆ դոլար	483.94	483.75
ՀՀ դրամ/1 Եվրո	512.20	528.69

4.3. Հարկում

Շահույթի գծով հաշվետու տարվա շահութահարկը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Շահութահարկը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն հարկերի, որոնց գծով գործառնությունների արդյունքները ճանաչվել են սեփական կապիտալում, ինչի դեպքում հարկերը նույնպես ճանաչվում են սեփական կապիտալում:

Ընթացիկ հարկը տարվա համար հարկվող եկամուտից վճարվելիք հարկն է՝ հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվին գործող հարկային դրույքներով, ինչպես նաև նախորդ տարիների համար վճարված հարկերի ճշգրտումները: Այն դեպքում, երբ ֆինանսական հաշվետվություններն արտոնված են ներկայացման համար մինչև համապատասխան հարկային հաշվետվությունների ներկայացմելը, ապա հարկվող շահույթը կամ վնասը հիմնված է մոտավոր թվերի վրա: Հարկային մարմինները կարող են ունենալ ավելի խիստ մոտեցում հարկային օրենսդրությունը մեկնաբանելիս և հարկային հաշվարկները ստուգելիս: Որպես արդյունք, հարկային մարմինները կարող են պահանջել լրացուցիչ հարկերի մուծում այն գործարքների գծով, որոնց համար նախկինում պահանջ չի ներկայացվել: Հետևաբար, կարող են առաջանալ նշանակալի լրացուցիչ հարկեր, տույժեր և տուգանքներ: Հարկային ստուգումը կարող է ներառել ստուգման տարվան անմիջապես նախորդող 3 օրացուցային տարիներ: Որոշ հանգամանքներում հարկային ստուգումը կարող է ներառել ավելի երկար ժամանակաշրջաններ:

Հետաձգված հարկերը հաշվարկվում են հաշվապահական հաշվեկշռի պարտավորությունների մեթոդի համաձայն, որը հաշվի է առնում բոլոր ժամանակային տարբերությունները, որոնք առաջանում են ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային գումարների և հարկային նպատակներով հաշվարկվող գումարների միջև, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այդ տարբերություններն առաջացել են գուղվիլի նախնական ճանաչման ժամանակ կամ կազմակերպությունների միավորում չհանդիսացող գործառնություններից առաջացող ակտիվների կամ պարտավորությունների դեպքում և ինչը առաջացման պահին չի ազդում ոչ հաշվապահական, և ոչ էլ հարկման նպատակով հաշվարկվող շահույթի վրա:

Հետաձգված հարկային ակտիվ ճանաչվում է միայն այն չափով, որքանով հավանական է, որ ապագայում առկա կլինի հարկման ենթակա շահույթ, որի հաշվին կարող են օգտագործվել ժամանակավոր տարբերությունները: Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվարկվում են այն հարկային դրույքով, որը ենթադրվում է, որ կգործի ակտիվների իրացման և պարտավորությունների մարման ժամանակ՝ հիմնվելով տվյալ ժամանակաշրջանի կամ հաշվետու ժամանակաշրջանի փաստացի գործող դրույքների վրա:

ՀՀ-ում Ընկերությունն իր գործունեության ընթացքում վճարում է նաև այլ հարկեր: Այլ հարկերը ներառված են շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության «Այլ ծախսեր» հոդվածում:

4.4. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները բաղկացած են կանխիկ դրամից և այլ բանկերում հաշիվներից:

Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով:

4.5. Պահանջներ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ

Իր բնականոն գործունեության ընթացքում Ընկերությունն օգտագործում է բանկերում տարբեր ժամկետայնությամբ բացված ավանդային հաշիվներ: Բանկերում տեղաբաշխված ավանդները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Ոչ ֆիքսված ժամկետներով միջոցներն ամորտիզացվում են Ընկերության ղեկավարության կողմից գնահատված ժամկետներում: Ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պահանջների գումարները նվազեցվում են արժեզրկումից պահուստների գումարներով:

4.6. Ֆինանսական գործիքներ

Ընկերությունը ֆինանսական ակտիվները և պարտավորություններն իր հաշվեկշռում ճանաչում է միայն այն դեպքում, երբ նա դառնում է գործիքի պայմանագրային կողմ: Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների սովորական բնույթ կրող առք ու վաճառքների դեպքում դրանք ձևակերպվում են գործարքի օրվա ամսաթվով: Սովորական բնույթ կրող ձեռք բերումների դեպքում, երբ ֆինանսական գործիքը հետագայում պետք է չափվի իրական արժեքով, պայմանագրի օրվա և գործարքի օրվա միջև ընկած ժամանակամիջոցում այն հաշվառվում է նույն սկզբունքով, ինչ որ ձեռք բերված գործիքների դեպքում:

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները սկզբնական ճանաչման ժամանակ չափվում են սկզբնական արժեքով, գումարած գործարքի հետ կապված ցանկացած ծախսումները, բացի ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական գործիքների:

Սկզբնական ճանաչումից հետո բոլոր ֆինանսական պարտավորությունները, բացի ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական գործիքների (ներառված նաև առևտրային նպատակներով պահվող գործիքները), հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Սկզբնական ճանաչումից հետո ֆինանսական արդյունքներով ճշգրտվող՝ իրական արժեքով հաշվառվող ֆինանսական գործիքները հաշվառվում են իրական արժեքով:

Ընկերության կողմից ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են՝ ըստ հետևյալ կատեգորիաների.

- վարկեր և դեբիտորական պարտքեր,
- վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ:

Ներդրումների մման դասակարգումը կատարվում է դրանց ձեռքբերման պահին՝ Ընկերության ղեկավարության կողմից սահմանված գնահատումների հիման վրա հաշվի առնելով ձեռքբերման նպատակները: Ակտիվների հետագա վերադասակարգումը

կատարվում է անհրաժեշտության և հնարավորության դեպքում՝ յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա ավարտից հետո:

Վարկեր և դեբիտորական պարտքեր

Վարկերը և դեբիտորական պարտքերը ֆիքսված կամ որոշելի վճարումներով ֆինանսական ակտիվներն են, որոնք ստեղծվում են Ընկերության կողմից ուղղակիորեն պարտապահին դրամ տրամադրելու միջոցով՝ առանց պարտքը վաճառելու մտադրության:

Ֆիքսված ժամկետներով տրամադրված վարկերը և փոխատվությունները սկզբնապես ճանաչվում են իրական արժեքով՝ գումարած գործարքից ծախսումները: Երբ տրամադրված գումարների իրական արժեքը տարբերվում է վարկի իրական արժեքից, օրինակ երբ վարկը տրամադրվում է շուկայականից ցածր տոկոսադրույքով, տրամադրված գումարի և վարկի իրական արժեքների տարբերությունը վարկի սկզբնական ճանաչման ժամանակ ձևակերպվում է որպես ծախս շուկայականից ցածր դրույքներով ակտիվների տեղաբաշխումից՝ շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում: Այնուհետև վարկերն ու փոխատվությունները չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Ֆիքսված մարման ժամկետ չունեցող վարկերն ու փոխատվությունները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ ելնելով մարման ենթադրվող ժամկետներից: Հաճախորդներին տրված վարկերի ու փոխատվությունների գումարները նվազեցվում են դրանց գծով արժեզրկումից պահուստների գումարներով:

Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ

Վաճառքի համար մատչելի ակտիվները պարտքային, ինչպես նաև կապիտալի գործիքներում կատարված այն ներդրումներն են, որոնք Ընկերությունը մտադիր է պահել անորոշ ժամկետով, և որոնք կարող են վաճառվել իրացվելիության կարիքների բավարարման համար, ինչպես նաև տոկոսադրույքներում, փոխարժեքներում կամ բաժնետոմսերի գներում փոփոխությունների դեպքում: Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվները նախնական ճանաչումից հետո հաշվառվում են իրական արժեքով: Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքի փոփոխություններից առաջացած օգուտն ու վնասը վերագրվում է սեփական կապիտալին մինչև ֆինանսական ակտիվի օտարումը կամ արժեզրկումը, որի դեպքում կապիտալում ճանաչված օգուտը կամ վնասը վերաձևակերպվում է ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում: Ամեն դեպքում, տոկոսները հաշվարկվում են արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով՝ շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում: Վաճառքի համար մատչելի կապիտալի գործիքների գծով շահաբաժինները շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում գրանցվում են այն ժամանակ, երբ Ընկերությունը իրավունք է ձեռք բերում ստանալու այդ շահաբաժինները:

Ակտիվ ֆինանսական շուկաներում գործող ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքը հաշվետու ամսաթվին բորսայի փակման պահին այդ ակտիվի գծով գնանշվող գինն է: Եթե գնանշված շուկայական գինը առկա չէ, ապա գործիքի իրական արժեքը որոշվում է գնային մոդելների կամ զեղչված դրամական հոսքերի տեխնիկայի միջոցով: Հակառակ դեպքում ներդրումները հաշվառվում են ինքնարժեքով՝ նվազեցնելով արժեզրկումից կորուստները:

4.7. Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկում

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվով Ընկերությունը իրականացնում է արժեզրկման գնահատում ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի համար:

Ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ակտիվներ

Ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական ակտիվների խումբը արժեզրկվում է և արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում է միայն այն դեպքում, եթե կա օբյեկտիվ վկայություն արժեզրկման մասին՝ որպես ակտիվի նախնական ճանաչումից հետո կատարված մեկ կամ մի քանի իրադարձությունների («ծախսային իրադարձություն») արդյունք, և երբ այդ իրադարձությունը կամ իրադարձություններն ազդեցություն ունեն ֆինանսական ակտիվի կամ ակտիվների խմբի ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի վրա, որոնք կարելի է արժանահավատորեն չափել:

Արժեզրկումից կորուստի օբյեկտիվ վկայության գոյությունը որոշվում է որոշ չափանիշներով, որոնք վկայում են, որ վարկառուն կամ վարկառուների խումբն ունեն զգալի ֆինանսական դժվարություններ (օրինակ՝ կապիտալի նորմատիվ, գուտ եկամտի և վաճառքների հարաբերակցություն), առկա են տոկոսագումարների և մայր գումարների վճարման պարտավորությունների, վարկային համաձայնության կամ պայմանների խախտումներ, գրավի արժեքի նվազում, հավանականություն, որ կլինի սնանկացում կամ այլ ֆինանսական վերակազմակերպում և կա տեղեկատվություն ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի չափելի նվազման վերաբերյալ՝ կապված տնտեսական պայմանների փոփոխություններով, որոնք ազդում են վարկառուի և չվճարումների վրա:

Ընկերությունը սկզբից գնահատում է արժեզրկման օբյեկտիվ պայմանների գոյությունը անհատական գնահատման արդյունքում այն ակտիվների համար, որոնք անհատապես էական են և հետո անհատական կամ խմբային գնահատումների արդյունքում այն ֆինանսական ակտիվների համար, որոնք անհատապես էական չեն: Անհատական գնահատման արդյունքում արժեզրկման օբյեկտիվ գոյությունը հաստատելուց կամ ժխտելուց հետո ակտիվները դասակարգվում են պարտքային ռիսկի մնացորդային բնույթ ունեցող խմբերում՝ խմբային գնահատում իրականացնելու նպատակով: Այն ակտիվները, որոնց գծով անհատական գնահատման արդյունքում ձևավորվել են արժեզրկումից պահուստներ, չեն ներառվում վերոհիշյալ խմբերում:

Երբ առկա է վկայություն ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվի արժեզրկման վերաբերյալ, արժեզրկման պահուստի գումարը որոշվում է որպես ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի և այդ ֆինանսական գործիքի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով զեղչված դրամական միջոցների ակնկալվող ապագա հոսքերի (բացառությամբ վարկի հետ կապված ապագա ծախսերի) ներկա արժեքի միջև տարբերություն: Ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է արժեզրկման պահուստի միջոցով, արժեզրկումից ծախսը արտացոլվում է շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում: Եթե վարկն ունի փոփոխական տոկոսադրույք, ցանկացած արժեզրկումից ծախս չափելու համար զեղչման դրույքը պայմանագրով որոշված ընթացիկ արդյունավետ տոկոսադրույքն է: Ընկերությունը կարող է արժեզրկումը չափել գործիքի իրական արժեքի հիման վրա՝ օգտագործելով տեսանելի շուկայական գինը:

Ապահովված ֆինանսական ակտիվների դրամական միջոցների ակնկալվող ապագա հոսքերի ներկա արժեքը ներառում է գրավների իրացումից փոխհատուցվող գումարները, հանած գրավի ձեռքբերման և իրացման ծախսերը, անկախ նրանից, թե գրավը կփոխանցվի Ընկերությանը, թե ոչ:

Արժեզրկման խմբային գնահատման նպատակով, ֆինանսական ակտիվները խմբավորվում են Ընկերության ներքին վարկային դասակարգման հիման վրա, որը հաշվի է առնում պարտքային ռիսկի բնութագրիչները, ինչպես՝ ակտիվի տեսակը,

արդյունաբերական ոլորտը, աշխարհագրական դիրքը, գրավի տեսակը, ժամկետանց կարգավիճակը և այլ կապակցված գործոններ:

Ֆինանսական ակտիվների ապագա դրամական հոսքերը, որոնց արժեզրկումը խմբային է գնահատված, որոշվում են խմբում գտնվող ակտիվների պայմանագրային դրամական հոսքերի և նմանատիպ ակտիվների պատմական ծախսերի պրակտիկայի հիման վրա: Վերջինս ճշգրտվում է ընթացիկ տեսանելի տեղեկատվությամբ, որպեսզի արտացոլվեն ներկա պայմանները, որոնք չեն ազդել այն ժամանակահատվածում, որի վրա հիմնված է պատմական ծախսերի պրակտիկան, և պատմական ժամանակաշրջանում ներկայում գոյություն չունեցող պայմանների հետևանքները չեզոքացնելու նպատակով:

Ակտիվների խմբերի ապագա դրամական հոսքերում փոփոխությունների գնահատականը պետք է արտացոլի և համապատասխան լինի դրանց հետ կապված տեսանելի տվյալների ժամանակաշրջանից ժամանակաշրջան փոփոխությունների հետ (օրինակ՝ փոփոխություններ գործազրկության դրույքներում, գույքի գնի, վճարումների կարգավիճակի կամ խմբում կորուստների հավանականությունը մատնանշող այլ գործոնների և կորուստների ծավալների մեջ): Ապագա դրամական հոսքերի գնահատման համար օգտագործվող մեթոդաբան և վարկածները պարբերաբար վերանայվում են Ընկերության կողմից՝ կորուստների իրական և գնահատված արժեքների միջև տարբերությունները նվազեցնելու համար:

Վարկերը համապատասխան պահուստների հետ միասին դուրս են գրվում, եթե ապագայում չկա վարկը հավաքագրելու իրատեսական հեռանկար, և երբ բոլոր գրավներն օգտագործվել են կամ փոխանցվել Ընկերությանը: Եթե հաջորդող տարում, գնահատված արժեզրկման ծախսը ավելանում կամ նվազում է արժեզրկման ճանաչումից հետո կատարված իրադարձությունների պատճառով, նախկինում ճանաչված արժեզրկման ծախսը ավելացվում կամ նվազեցվում է պահուստի գումարը ճշտելով: Եթե ապագա դուրսգրումը հետագայում վերականգնվում է, ապա վերականգնված գումարը կրեդիտագրվում է պահուստի հաշվին:

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման պահուստները ֆինանսական հաշվետվություններում ձևավորվել են գոյություն ունեցող տնտեսական պայմանների հիման վրա: Ընկերությունը չի կարող կանխատեսել՝ ինչպես Հայաստանում կարող են փոխվել տնտեսական պայմանները, և ինչ ազդեցություն կարող են ունենալ այդ փոփոխությունները ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման պահուստների ճշտության վրա հետագա ժամանակաշրջաններում:

Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ

Երբ վաճառքի համար մատչելի ակտիվն արժեզրկվում է, ապա նրա արժեքի (նվազեցված մարումների և ամորտիզացիայի գումարներով) և ընթացիկ իրական արժեքի տարբերությունը, բացառությամբ նախկինում համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ճանաչված արժեզրկումից գումարների, այլ համապարփակ եկամուտներից վերաձևակերպվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Վաճառքի համար մատչելի դասակարգված կապիտալ գործիքների արժեզրկումից կորուստների հակադարձումը ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում չի ճանաչվում, այլ հաշվառվում է կապիտալի առանձին բաժնում, որպես՝ այլ համապարփակ եկամուտ: Վաճառքի համար մատչելի պարտքային գործիք հանդիսացող ներդրումների գծով արժեզրկումից կորուստների հակադարձումը ճանաչվում է շահույթի

կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, եթե ակտիվի իրական արժեքի բարձրացումը օբյեկտիվորեն կարելի է համարել հետագա իրադարձությունների արդյունք, որոնք կատարվել են կորուստը ֆինանսական արդյունքներով ճանաչելուց հետո:

4.8. Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների ապաճանաչում *Ֆինանսական ակտիվներ*

Ֆինանսական ակտիվը (կամ ֆինանսական ակտիվի մի մասը, կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի մի մասը) ապաճանաչվում է, երբ.

- վերանում է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը,
- Ընկերությունը փոխանցում է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը, կամ պահպանում է այդ իրավունքը, բայց պարտավորվում է ստացված գումարներն ամողջությամբ և ժամանակին փոխանցել երրորդ կողմին՝ փոխանցման համաձայնագրի համաձայն,
- և Ընկերությունը կամ (ա) փոխանցում է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, կամ (բ) չի փոխանցում, և չի պահպանում ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, այլ փոխանցում է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը:

Եթե Ընկերությունը փոխանցում է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը և չի փոխանցում, և չի պահպանում ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, և չի փոխանցում ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը, ապա ակտիվը հաշվառվում է Ընկերության շարունակվող մասնակցության համապատասխան ֆինանսական ակտիվում: Երբ շարունակվող մասնակցությունը ձեռք է բերում փոխանցվող ակտիվի երաշխիքային ապահովման ձև, ապա այդպիսի մասնակցության չափը համարվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնը՝ ակտիվի հաշվեկշռային արժեք կամ Ընկերության կողմից փոխհատուցվելիք առավելագույն գումար:

Երբ շարունակվող մասնակցությունը ձեռք է բերում փոխանցվող ակտիվի դուրսգրված վաճառքի և/կամ գնման օպցիոնի ձև (ներառյալ դրամային և նման պայմաններով օպցիոնները), մասնակցության չափը որոշվում է այն գումարի չափով, որով Ընկերությունը կարող է հետ գնել փոխանցվող ակտիվը, բացառությամբ իրական արժեքով գնահատված դուրսգրված վաճառքի օպցիոնի (ներառյալ դրամային և նման պայմաններով օպցիոնները), երբ շարունակվող մասնակցության չափը համարվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնը՝ փոխանցվող ակտիվի իրական արժեքը կամ օպցիոնի կատարման գինը:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Ֆինանսական պարտավորությունն ապաճանաչվում է, երբ այն մարվում է, չեղյալ է համարվում կամ լրացել է դրա ուժի մեջ մնալու ժամկետը:

Փոխառուի և փոխատուի միջև պարտքային գործիքների փոխանակումը, որոնց պայմաններն էականորեն տարբերվում են միմյանցից, կամ կատարվում է գործող պարտքային գործիքի պայմանների էական փոփոխություն, իրենից ներկայացնում է հին պարտքի մարում, որը պետք է հանգեցնի այդ պարքի ապաճանաչմանը և նոր պարտքային գործիքի ճանաչմանը, իսկ տարբերությունը համապատասխան հաշվեկշռային հաշվի հետ ձևակերպվում է շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

4.9. Վարձակալություն

Գործառնական վարձակալություն – Ընկերությունը որպես վարձակալ

Ակտիվների վարձակալությունը, որի դեպքում ակտիվի սեփականության հետ կապված բոլոր ռիսկերն ու օգուտները պահպանվում են վարձատուի մոտ, դասակարգվում է որպես գործառնական վարձակալություն: Գործառնական վարձակալության շրջանակներում վարձավճարները ճանաչվում են որպես ծախս ֆինանսական արդյունքում գծային հիմունքով վարձակալության ժամկետի ընթացքում և ներառվում են գործառնական ծախսերում:

4.10. Հիմնական միջոցներ

Հիմնական միջոցները ներկայացված են սկզբնական արժեքի և կուտակված մաշվածության տարբերությամբ: Երբ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը ավելի մեծ է նրա գնահատված փոխհատուցվող գումարից ոչ ժամանակավոր հանգամանքների պատճառով, այն անմիջապես նվազեցվում է մինչև այդ փոխհատուցվող գումարը:

Մաշվածությունը հաշվարկվում է գծային մեթոդով ակտիվի օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում, կիրառելով հետևյալ տարեկան դրույքաչափերը`

	Օգտակար ծառայության ժամկետ (տարիներ)	Տոկոսադրույք (%)
Շենքեր	20	5
Մեքենաներ և սարքավորումներ	1-5	20-100
Գույք և գրասենյակային միջոցներ	5	20
Տրանսպորտային միջոցներ	5	20

Վարձակալված հիմնական միջոցների վրա ուղղված կապիտալ բնույթի ծախսումները կապիտալացվում և ամորտիզացվում են գծային հիմունքով վարձակալման ժամկետի և հիմնական միջոցների և դրանց օգտակար ծառայության ժամկետներից նվազագույնով:

Հիմնական միջոցների վերանորոգման և պահպանման հետ կապված ծախսումները շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ճանաչվում են որպես ծախս` դրանց կատարման պահին: Կապիտալ բնույթի նորոգման ծախսումները ավելացվում են ակտիվի հաշվեկշռային արժեքին, երբ հավանական է, որ դրանց շնորհիվ ապագա տնտեսական օգուտները` ավելի շատ, քան ակնկալվում էր առկա ակտիվի նորմատիվային ցուցանիշների սկզբնական գնահատումից, կհոսեն դեպի Ընկերություն: Այս ծախսումների մաշվածությունը հաշվարկվում է համապատասխան ակտիվի օգտակար ծառայության մնացորդային ժամկետի ընթացքում:

Հիմնական միջոցի իրացումից առաջացած օգուտ կամ վնասը որոշվում է որպես ակտիվի իրացումից գուտ մուտքերի և հաշվեկշռային արժեքի տարբերություն և հաշվառվում է գործառնական շահույթում:

4.11. Ոչ նյութական ակտիվներ

Ոչ նյութական ակտիվները բաղկացած են համակարգչային ծրագրերից և այլ ոչ նյութական ակտիվներից:

Առանձին ձեռք բերված ոչ նյութական ակտիվները սկզբնապես ճանաչվում են ինքնարժեքով: Նախնական ճանաչումից հետո ոչ նյութական ակտիվները հաշվառվում են ինքնարժեքով՝ նվազեցնելով կուտակված ամորտիզացիան կամ արժեզրկումից կորուստները: Ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայությունների ժամկետները կարող են լինել որոշակի կամ անորոշ: Որոշակի օգտակար ծառայությունների ժամկետներ ունեցող ոչ նյութական ակտիվներն ամորտիզացվում են գծային հիմունքով օգտակար ծառայության ընթացքում՝ 10 տարվա ընթացքում և գնահատվում են արժեզրկման առումով, երբ առկա են արժեզրկման հատկանիշներ: Ամորտիզացիայի հաշվառման մեթոդները և ժամկետները վերանայվում են յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա վերջում:

Համակարգչային ծրագրերի ընթացիկ սպասարկման ծախսերը հաշվառվում են որպես ծախս դրանց կատարման ժամանակ:

4.12. Բռնագանձված ակտիվներ

Որոշ դեպքերում, ակտիվները բռնագանձվում են վարկային պարտավորությունների չկատարման արդյունքում: Բռնագանձված ակտիվները չափվում են սկզբնական արժեքից և իրացման գուտ արժեքից նվազագույնով:

4.13. Փոխառություններ

Փոխառությունները սկզբնապես ճանաչվում են ստացված միջոցների իրական արժեքով՝ հանած գործառնությունների գծով ուղղակի ծախսերը: Մկզբնական ճանաչումից հետո փոխառությունները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Եկամուտները և ծախսերը գրանցվում են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, ինչպես պարտավորությունների ապաճանաչման ժամանակ, այնպես էլ ամորտիզացիայի ընթացքում:

4.14. Պահուստներ

Պահուստը ճանաչվում է, երբ Ընկերությունն ունի ներկա իրավական կամ կառուցողական պարտականություն՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, և հավանական է, որ այդ պարտականությունը մարելու նպատակով կպահանջվի տնտեսական օգուտներ մարմնավորող միջոցների արտահոսք, և պարտականության գումարը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել:

4.15. Սեփական կապիտալ

Կանոնադրական կապիտալ

Մովորական բաժնեմասերը դասակարգվում են որպես կապիտալ: Նոր բաժնեմասերի թողարկմանը, բացի կազմակերպությունների միավորման դեպքում թողարկվող բաժնեմասերի, վերաբերող ուղղակի ծախսերը նվազեցվում են կապիտալի աճից: Երբ թողարկման արդյունքում ստացված գումարների իրական արժեքը գերազանցում է բաժնեմասերի անվանական արժեքը, տարբերությունը հաշվառվում է որպես հավելավճար:

Կուտակված վնաս

Կուտակված վնասը ներառում է ընթացիկ և նախորդ ժամանակաշրջանների կուտակված վնասը:

Շահաբաժիններ

Հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվով շահաբաժինները դուրս են գրվում կապիտալից և ճանաչվում են որպես պարտավորություն, միայն երբ դրանք հաստատվում են հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվով կամ մինչև այդ: Հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվից հետո մինչև ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակման ամսաթիվը հայտարարված կամ հաստատված շահաբաժինները բացահայտվում են:

4.16. Հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները, եկամուտներն ու ծախսերը ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացվում են հաշվանցված, եթե գոյություն ունի օրենսդրորեն հաստատված իրավունք իրականացնելու հաշվառված գումարների հաշվանցում, ինչպես նաև մտադրություն իրականացնելու հաշվանցում կամ միաժամանակ իրացնելու ակտիվը և մարելու պարտավորությունը:

Եկամուտները և ծախսերը ներկայացվում են զուտ արժեքի հիման վրա, միայն երբ դա թույլատրվում է համաձայն ՖՀՄՄ, կամ մի խումբ համանման գործարքների օգուտի և վնասի համար, ինչպիսին հանդիսանում է Ընկերության առևտրային գործունեությունը:

5 Կարևորագույն հաշվապահական գնահատումներ և դատողություններ

ՖՀՄՄ համաձայն ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումը պահանջում է, որ Ընկերության ղեկավարությունը կատարի կարևորագույն հաշվապահական գնահատումներ, դատողություններ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն են թողնում ֆինանսական հաշվետվությունների ամսաթվի դրությամբ ակտիվների և պարտավորությունների ներկայացվող գումարների, ինչպես նաև հաշվետու ժամանակաշրջանի եկամուտների և ծախսերի վրա: Գնահատումները և դրանց հետ կապված ենթադրությունները, հիմնվելով պատմական փորձի և այլ գործոնների վրա, որոնք հիմնավորված են տվյալ պայմաններում, հիմք են հանդիսանում դատողություններ անելու այն ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների վերաբերյալ, որոնց արժեքը հնարավոր չէ որոշել այլ վստահելի աղբյուրներից: Ամեն դեպքում, չնայած գնահատումները հիմնվում են ղեկավարության կողմից ընթացիկ իրադարձությունների լավագույն պատկերացումների վրա, փաստացի արդյունքները վերջին հաշվով կարող են տարբերվել կատարված գնահատումներից:

Ներկայացվող ֆինանսական հաշվետվությունների առումով նշանակալից դատողությունները և գնահատումները ներկայացվում են ստորև.

Իրական արժեքի չափումը

Ֆինանսական գործիքների (երբ ակտիվ շուկայի գնանշումներ չկան) և ոչ ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքը սահմանելու համար ղեկավարությունն օգտագործում է գնահատման տեխնիկան: Մա ներառում է զարգացող գնահատումները և ենթադրությունները համապատասխան նրան, թե շուկայի մասնակիցները ինչպես կգնահատեն գործիքները: Ղեկավարությունն իր ենթադրություններում որքան հնարավոր է հիմնվում է դիտարկվող տվյալների վրա, սակայն դրանք միշտ չէ, որ հասանելի են: Այդ դեպքում, ղեկավարությունն օգտագործում է իր ունեցած ամենալավ տեղեկատվությունը: Գնահատված իրական արժեքը կարող է տարբերվել փաստացի արժեքից, որը հաշվետու ժամանակաշրջանի դրությամբ կարող է հասանելի լինել անհատական գործարքների դեպքում (տես՝ ծանոթագրություն 24):

Ներդրումային արժեթղթերի դասակարգում

Ընկերության ներդրումային արժեթղթերը ներառում են ոչ պետական պարտատոմսեր: Սկզբնական ճանաչման ժամանակ Ընկերությունը դասակարգում է արժեթղթերը որպես վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվներ, որոնց իրական արժեքի ճշգրտումն իրականացվում է կապիտալում:

Հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության ժամկետ

Հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության ժամկետի գնահատումը դատողության արդյունք է՝ հիմնված նման ակտիվի հետ կապված փորձի վրա: Ապագա տնտեսական օգուտները մարմնավորվում են ակտիվներում և սպառվում հիմնականում օգտագործմանը զուգընթաց: Այնուամենայնիվ, այնպիսի գործոնները, ինչպիսիք են գործառնական, տեխնիկական կամ առևտրային մաշվածությունները, հաճախ հանգեցնում են ակտիվի տնտեսական օգուտների նվազեցմանը: Դեկլարությունը մնացորդային օգտակար ծառայության ժամկետը գնահատում է ակտիվի ընթացիկ տեխնիկական վիճակին համապատասխան և ըստ այն գնահատված ժամանակաշրջանի, որի ընթացքում Ընկերությունը կանխատեսում է ստանալ օգուտներ:

Կապակցված կողմերի հետ գործառնություններ

Ընկերությունը իր գործունեության ընթացքում իրականացնում է գործառնություններ կապակցված կողմերի հետ: Նշված գործառնությունները հիմնականում իրականացվում են շուկայական պայմաններով: Գործող շուկայի բացակայության դեպքում Ընկերությունը կատարում է դատողություններ գործառնությունների շուկայական կամ ոչ շուկայական բնույթի վերաբերյալ: Դատողությունները հիմնվում են այլ հաճախորդների հետ նմանատիպ գործառնությունների, ինչպես նաև արդյունավետ դրույքների վերլուծությունների վրա (տես՝ ծանոթագրություն 23):

Վարկերի և այլ փոխատվությունների արժեզրկում

Ընկերությունը գնահատում է խնդրահարույց վարկերը և փոխատվությունները յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի համար՝ պարզելու համար, թե արդյոք առկա են արժեզրկման օբյեկտիվ հայտանիշներ: Մասնավորապես, դեկլարության դատողությունն անհրաժեշտ է ապագա դրամական հոսքերի գումարը և պարբերականությունը գնահատելու համար, երբ անհրաժեշտ է պահանջվող պահուստի չափը որոշել: Նման գնահատումները հիմնված են որոշ գործոնների շուրջ ենթադրությունների վրա և ներկա արդյունքները կարող են տարբեր լինել՝ հանգեցնելով պահուստում հետագա փոփոխությունների:

Նշանակալի վարկերի և փոխատվությունների համար անհատական ստեղծված հատուկ պահուստներից բացի, Ընկերությունը նաև ստեղծում է արժեզրկման խմբային պահուստներ, այն ռիսկերի գծով, որոնք չնայած որ անհատապես չեն գնահատվել, սակայն պարունակում են չվճարման ավելի մեծ ռիսկ, քան սկզբնապես որոշվել էր: Սա հաշվի է առնում այնպիսի գործոնների ազդեցությունը, ինչպիսիք են վատթարացումը երկրի ռիսկում, արդյունաբերության մեջ և տեխնոլոգիական հնացումը, ինչպես նաև բացահայտված կառուցվածքային թուլությունները կամ դրամական հոսքերի նվազումները:

Հարկային օրենսդրություն

ՀՀ հարկային օրենսդրությունը ենթակա է տարակարծիք մեկնաբանությունների (տես 22 ծանոթագրությունը):

6 Տոկոսային և նմանատիպ եկամուտներ և ծախսեր

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Վարկեր և փոխատվություններ հաճախորդներին	551,742	763,291
Անհատապես արժեզրկված վարկեր	9,888	47,231
Ընդամենը տոկոսային և նմանատիպ եկամուտներ	561,630	810,522
Ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	105,364	184,434
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	94,818	101,331
Ընդամենը տոկոսային և նմանատիպ ծախսեր	200,182	285,765

7 Կոմիսիոն և այլ վճարների տեսքով ծախսեր

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Բանկային ծառայություններ	2,114	2,343
Այլ	208	52
Ընդամենը կոմիսիոն և այլ վճարների տեսքով ծախսեր	2,322	2,395

8 Այլ եկամուտներ

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Տույժերից և տուգանքներից եկամուտ	151,184	143,743
Եկամուտներ դատական գործերից	4,378	-
Այլ եկամուտներ	1,772	1,424
Ընդամենը այլ եկամուտ	157,334	145,167

9 Անձնակազմի գծով ծախսեր

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Աշխատավարձ և դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	135,393	164,907
Այլ փոխհատուցումներ	45	924
Ընդամենը անձնակազմի գծով ծախսեր	135,438	165,831

10 Այլ ծախսեր

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Նյութական ակտիվների վերանորոգման և սպասարկման ծախսեր	11,382	13,510
Կապի և հաղորդակցման միջոցների գծով ծախսեր	7,709	8,778
Վարձակալության գծով ծախսեր	10,037	12,984
Հարկեր, (բացառությամբ շահութահարկի) և տուրքեր	14,661	20,540
Վառելիքի ծախսեր	6,432	7,761
Գրասենյակային ծախսեր	3,912	4,755
Խորհրդատվական և այլ ծառայությունների գծով ծախսեր	7,160	8,250
Գործուղման ծախսեր	363	2,562
Անվտանգության գծով ծախսեր	3,602	3,440
Այլ ակտիվների արժեզրկում	457	-
Վարկերի ներում	961	-
Անդամավճարներ	1,686	1,842
Ներկայացուցչական ծախսեր	849	443
Վճարված տուգանքներ	-	644
ԱՔՈԱ-ի գծով ծախս	2,125	2,933
Ֆինանսական հաշտարարի գծով ծախս	2,865	3,361
Ապահովագրության ծախսեր	3,371	2,326
Փոխադրամիջոցների օտարումից առաջացած կորուստներ	-	429
Այլ ծախսեր	1,519	3,012
Ընդամենը այլ ծախսեր	79,091	97,570

11 Շահութահարկի գծով ծախս

Հազար ՀՀ դրամ	2016	2015
Ընթացիկ հարկի գծով ծախս	-	-
Դետաձգված հարկի ծախս	452	61
Ընդամենը շահութահարկի գծով ծախս	452	61

Հայաստանի Հանրապետությունում շահութահարկի դրույքաչափը կազմում է 20% (2015թ.՝ 20%): ՀՀ հարկային օրենսդրության և ՖՀՄՄ-ի միջև եղած տարբերությունը մի շարք ակտիվների և պարտավորությունների գծով առաջացնում է ժամանակավոր տարբերություններ՝ ֆինանսական հաշվետվությունների կազման նպատակներով դրանց հաշվեկշռային արժեքների և հարկման բազայի միջև: Հետաձգված շահութահարկի գումարը հաշվարկվում է 20% հիմնական դրույքաչափը կիրառելով:

Ստորև ներկայացվում է շահութահարկի գծով ծախսի և հաշվապահական վնասի միջև փոխկապակցվածությունը.

Հազար ՀՀ դրամ	2016	Արդյունավետ դրույթաչափ (%)	2015	Արդյունավետ դրույթաչափ (%)
Վնաս մինչև հարկումը	(416,275)		(225,716)	
Շահութահարկ՝ 20% դրույթաչափով	(83,255)	20	(45,143)	20
Արտարժույթի փոխարժեքից վնաս	644	-	1,701	(1)
Չնվազեցվող ծախս	2,832	(1)	1,323	-
Կուտակված հարկային վնասի օգտագործում	(42,180)	10	-	-
Չօգտագործված հարկային վնասի չճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվի ազդեցությունը	122,411	(29)	42,180	(19)
Ընդամենը շահութահարկի գծով ծախս	452	-	61	-

Ժամանակավոր տարբերությունների գծով հետաձգված հարկի հաշվարկ.

Հազար ՀՀ դրամ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	Շահույթում կամ վնասում ճանաչված	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ	2,605	(2,605)	-
Ֆինանսական և շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից փոխառություններ	-	800	800
Այլ պարտավորություններ	727	(65)	662
Այլ ակտիվներ	84	(84)	-
Հարկային վնաս	42,180	80,231	122,411
Ընդամենը հետաձգված հարկային ակտիվ	45,596	78,277	123,873
Հարկային ակտիվի գնահատում	(42,180)	(80,231)	(122,411)
Ընդամենը հետաձգված հարկային ակտիվ	3,416	(1,954)	1,462
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	(580)	426	(154)
Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ	-	(772)	(772)
Ֆինանսական և շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից փոխառություններ	(1,862)	1,862	-
Այլ ակտիվներ	-	(14)	(14)
Ընդամենը հետաձգված հարկային պարտավորություն	(2,442)	1,502	(940)
Զուտ հետաձգված հարկային ակտիվ	974	(452)	522

Հազար ՀՀ դրամ	2014թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	Շահույթում կամ վնասում ճանաչված	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ	3,049	(444)	2,605
Այլ պարտավորություններ	-	727	727
Այլ ակտիվներ	943	(859)	84
Հարկային վնաս	-	42,180	42,180
Ընդամենը հետաձգված հարկային ակտիվ	3,992	41,604	45,596
Հարկային ակտիվի գնահատում	-	(42,180)	(42,180)
Ընդամենը հետաձգված հարկային ակտիվ	3,992	(576)	3,416
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	(158)	(422)	(580)
Ֆինանսական և շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից փոխառություններ	(2,557)	695	(1,862)
Այլ պարտավորություններ	(242)	242	-
Ընդամենը հետաձգված հարկային պարտավորություն	(2,957)	515	(2,442)
Զուտ հետաձգված հարկային ակտիվ	1,035	(61)	974

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ փոխանցվող հարկային վնասին վերաբերող հետաձգված հարկային ակտիվը՝ 122,411 հազար դրամ գումարով (2015թ.՝ 42,180 հազար դրամ գումարով), չեն ճանաչվել մոտ ապագայում դրանց իրացման հավանականության անորոշության պատճառով:

12 Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Հազար ՀՀ դրամ	2016. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Կանխիկ դրամական միջոցներ	15,435	75,852
Բանկային հաշիվներ	77,177	290,242
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	92,612	366,094

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունն ունի բանկային հաշիվներ կենտրոնացում 1 բանկում (2015թ.՝ 2 բանկում), որոնց մնացորդները կազմում են բանկերի հետ ընդհանուր բանկային հաշիվների 73%-ը (2015թ.՝ 97%): 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այդ մնացորդների համախառն արժեքը կազմում է 56,254 հազար դրամ (2015թ.՝ 281,507 հազար դրամ):

2016թ. ընթացքում անկանխիկ գործառնություններ չեն իրականացվել (2015թ.՝ վարկի մարում գրավների տրամադրման միջոցով 5,606 հազար դրամ գումարով):

13 Պահանջներ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ

2015 թվականի դեկտեմբերին Ընկերությունը իրականացրել է թվով 146 վարկերի օտարում (տե՛ս ծանոթագրություն 15) Վարկային Պորտֆելի Արժեթղթավորման Հիմնադրամ I-ին: Ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ պահանջներում ներառված 39,254 հազար դրամը, իրենից ներկայացնում է վարկերի օտարման արժեքից նվազեցված գումար, Հիմնադրամում ստեղծված պահուստային ֆոնդում Ընկերության ունեցած մասնաբաժնի չափով, որը Ընկերությանը մարվել է տարածամեկտ վճարմամբ նույն վարկերի սպասարկմանը զուգահեռաբար:

14 Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ

Հազար ՀՀ դրամ	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Զգնանշվող ներդրումներ		
Մասնակցություններ	35,154	35,154
Ընդամենը ներդրումներ	35,154	35,154

Վարկային Պորտֆելի Արժեթղթավորման Հիմնադրամ I-ի կողմից վարկային պորտֆելի արժեթղթավորման համար վարկային գրավչություն ապահովելու անհրաժեշտությունից ելնելով թողարկել, իսկ Ընկերությունը՝ որպես վարկային պորտֆելի արժեթղթավորման գործընթացի նախաձեռնող ձեռք է բերել ստորադաս, ոչ փաստաթղթային, անվանական, ոչ բաժնային և ձայնի իրավունք չտվող մասնակցության վկայագրեր, որոնք ներառում են.

Հազար ՀՀ դրամ	Անվանական արժեք	Չեռքբերման գին
E դասի մասնակցության վկայագրեր	3,077	3,420
C դասի մասնակցության վկայագրեր	28,735	31,734
Ընդամենը	31,812	35,154

- E դասի մասնակցության վկայագիրը 3,077 հազար հատ, յուրաքանչյուրը 1 դրամ անվանական արժեքով,
- C դասի մասնակցության վկայագիրը` 59,401 հազար հատ, յուրաքանչյուրը 1 ԱՄՆ դոլար անվանական արժեքով:

Մասնակցության վկայագրերի մատով Ընկերությունը կրում է Հիմնադրամին վաճառած ակտիվների ռիսկը, որոնց մարումն իրականացվելու է Հիմնադրամի լուծարումից առաջ ստորադասության պայմանով` բոլոր պարտատուների մարումից հետո (տե՛ս ծանոթագրություն 15):

Չգնանշվող վաճառքի համար մատչելի ներդրումները չափվում են իրական արժեքով, օգտագործելով գնահատման տեխնիկա` հիմնված զուտ ակտիվների արժեքի գնահատման մեթոդի վրա:

15 Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխառություններ

Հազար ՀՀ դրամ	2016 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Իրավաբանական անձանց	26,849	62,292
Անհատ ձեռնարկատերերին	214,010	261,597
Ֆիզիկական անձանց	2,713,684	3,598,199
Փոխառություններ	30,000	30,000
	2,984,543	3,952,088
Արժեզրկումից պահուստներ վարկերի և փոխառությունների գծով	(187,428)	(422,550)
Ընդամենը հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխառություններ	2,797,115	3,529,538

2016թ-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հաճախորդներին տրված վարկերի և փոխառությունների միջին կշռված արդյունավետ տոկոսադրույքը կազմում է 20.76% ՀՀ դրամով վարկերի համար և 16.72% ԱՄՆ դոլարով վարկերի համար (2015թ.` 21.57% ՀՀ դրամով վարկերի համար և 14.15% ԱՄՆ դոլարով վարկերի համար):

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ թվով տասը ամենամեծ վարկառուներին տրամադրված վարկերի գումարը կազմում է 312,964 հազար դրամ (համախառն վարկային պորտֆելի 10.5%) (2015թ.` 301,967 հազար դրամ կամ 7.64%): Նշված վարկերի գծով արժեզրկումից պահուստները կազմում են 40,803 հազար դրամ (2015թ.` 87,528 հազար դրամ):

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Հաճախորդներին տրամադրված` 106,689 հազար ՀՀ դրամ հաշվեկշռային արժեքով վարկերը գրավադրված են որպես ապահովվածություն «ՀԱԲԻԹԱԹ ՖՈՐ ՀՅՈՒՄԵՆԻԹԻ ԱՐՄԵՆԻԱ» հիմնադրամից ստացված փոխառությունների դիմաց (2015թ.` 110,979 հազար ՀՀ դրամ) (Տե՛ս ծանոթագրություն 19):

Տրամադրված վարկերի և փոխատվությունների վերլուծությունն ըստ դասերի ունի հետևյալ տեսքը.

Հազար ՀՀ դրամ	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Գյուղատնտեսություն	1,660,266	2,689,612
Առևտուր	181,840	266,841
Սպառողական	969,462	824,918
Հիփոթեքային	103,551	119,710
Այլ	69,424	51,007
	2,984,543	3,952,088
Արժեզրկումից պահուստներ վարկերի և փոխատվությունների գծով	(187,428)	(422,550)
Ընդամենը հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ	2,797,115	3,529,538

Վարկերը հիմնականում տրամադրվում են ֆիզիկական անձանց:

Վարկերի գծով արժեզրկման պահուստի շարժն ըստ դասերի հետևյալն է.

Հազար ՀՀ դրամ	2016					
	Գյուղատնտեսություն	Առևտուր	Սպառողական	Հիփոթեքային	Այլ	Ընդամենը
2016թ. հունվարի 1 դրությամբ	386,789	16,010	16,498	2,394	859	422,550
Տարվա ծախս/(հակադարձում)	651,151	(3,647)	36,115	16,170	574	700,363
Դուրսգրում	(931,840)	(18,994)	(32,177)	(11,796)	-	(994,807)
Վերադարձ	41,017	16,201	602	-	1,502	59,322
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	147,117	9,570	21,038	6,768	2,935	187,428
Անհատական արժեզրկում	12,068	2,516	1,682	3,674	1,931	21,871
Խմբային արժեզրկում	135,049	7,054	19,356	3,094	1,004	165,557
	147,117	9,570	21,038	6,768	2,935	187,428
Անհատապես արժեզրկված վարկերի համախառն գումար (մինչև անհատապես գնահատված արժեզրկման պահուստներով գտելը)	67,272	7,997	1,682	22,058	11,157	110,166

Հազար ՀՀ դրամ

2015

	Գյուղատնտեսություն	Առևտուր	Սպառողական	Հիփոթեքային	Այլ	Ընդամենը
2015թ. հունվարի 1 դրությամբ	64,484	20,077	8,449	1,033	739	94,782
Տարվա ծախս	563,300	19,513	17,599	1,361	2,146	603,919
Դուրսգրում	(241,486)	(29,915)	(10,340)	-	(2,656)	(284,397)
Վերադարձ	491	6,335	790	-	630	8,246
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	386,789	16,010	16,498	2,394	859	422,550
Անհատական արժեզրկում	247,586	-	-	-	-	247,586
Խմբային արժեզրկում	139,203	16,010	16,498	2,394	859	174,964
	386,789	16,010	16,498	2,394	859	422,550
Անհատապես արժեզրկված վարկերի համախառն գումար (մինչև անհատապես գնահատված արժեզրկման պահուստներով գտելը)	369,561	-	-	-	-	369,561

2016թ. ընթացքում դուրս գրված վարկերի ընդհանուր գումարը կազմել է 2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ համախառն վարկային պորտֆելի մոտ 25%, ինչի հետևանքով Ընկերության նորմատիվային կապիտալի չափը մոտեցել է սահմանայինին (տե՛ս ծանոթագրություն 28):

Ինչպես նշված է 24 ծանոթագրությունում, 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ վարկերի և փոխատվությունների գնահատված իրական արժեքը մոտ է դրանց հաշվեկշռային արժեքին:

Վարկային պորտֆելի ժամկետային վերլուծությունը բացահայտված է 26 ծանոթագրությունում: Վարկային պորտֆելին ներհատուկ վարկային, արժութային և տոկոսային ռիսկը բացահայտված է 27 ծանոթագրությունում: Տեղեկատվությունը կապակցված անձանց վերաբերյալ բացահայտված է 23 ծանոթագրությունում:

2015 թվականի դեկտեմբերին Ընկերությունն իրականացրել է թվով 146 վարկերի օտարում Վարկային Պորտֆելի Արժեթղթավորման Հիմնադրամ I-ին, որոնց հաշվեկշռային արժեքը կազմել է 318,564 հազար դրամ, սակայն դեռևս շարունակում է հանդես գալ որպես այդ վարկերի սպասարկող: Որպես վարկային պորտֆելի արժեթղթավորման գործընթացի մաս Ընկերությունը նաև ձեռք է բերել Վարկային Պորտֆելի Արժեթղթավորման I Հիմնադրամի կողմից թողարկած պարտատոմսեր (տե՛ս ծանոթագրություն 14): Համաձայն վարկերի օտարման պայմանագրի Ընկերությունն ունի պարտավորվածություն ետ գնելու այն վարկերը, որոնք մինչև մարումն ընկած ժամանակահատվածը կդառնան խնդրահարույց: 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Վարկային Պորտֆելի Արժեթղթավորման Հիմնադրամ I-ին օտարված վարկերի քանակը կազմում է 24 վարկ՝ 171 հազար ԱՄՆ դոլար և 5,514 հազար դրամ արժեքով (տե՛ս ծանոթագրություն 22):

16 Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ

	Շենքեր	Համակարգ- չային տեխնիկա	Փոխադրա- միջոցներ	Գրասեն- յակային սարքա- վորումներ	Ոչ նյութական ակտիվներ	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք						
2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	82,313	17,744	41,637	10,072	5,034	156,800
Ավելացում	-	1,074	10,412	969	-	12,455
Օտարում	-	(104)	(2,400)	(83)	-	(2,587)
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	82,313	18,714	49,649	10,958	5,034	166,668
Ավելացում	-	260	-	483	-	743
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	82,313	18,974	49,649	11,441	5,034	167,411
Կուտակված մաշվածություն						
2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	31,865	13,729	22,862	6,789	3,297	78,542
Հատկացումներ	4,090	3,144	7,311	982	504	16,031
Օտարում	-	(104)	(1,494)	-	-	(1,598)
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	35,955	16,769	28,679	7,771	3,801	92,975
Հատկացումներ	4,116	1,424	6,351	1,162	323	13,376
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	40,071	18,193	35,030	8,933	4,124	106,351
ՀԱՇՎԵԿՇՈԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔ						
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	46,358	1,945	20,970	3,187	1,233	73,693
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	42,242	781	14,619	2,508	910	61,060

Ամբողջությամբ մաշված ակտիվներ

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հիմնական միջոցների ցանկում ներառված են 43,757 հազար դրամ սկզբնական արժեքով ամբողջությամբ մաշված և ամորտիզացված ակտիվներ (2015թ.՝ 32,380 հազար դրամ):

Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների սահմանափակումներ

2016թ-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը չի տիրապետել պարտավորությունների դիմաց գրավադրված կամ որևէ այլ սահմանափակման ենթակա հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների:

Պայմանագրային պարտավորություններ

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը չունի պայմանագրային պարտավորություններ (2015-ին մույնպես):

17 Այլ ակտիվներ

	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Հազար ՀՀ դրամ		
Բռնագանձված գույք	3,361	11,755
Այլ ակտիվներ	2,654	2,874
Ընդամենը այլ ակտիվներ	6,015	14,629

Բռնագանձման ամսաթվի դրությամբ գրավը չափվում է չմարած վարկային պարտավորության հաշվեկշռային արժեքից և գրավի իրացման զուտ արժեքից նվազագույնով:

Ընկերության քաղաքականությունն է հետամուտ լինել այդ ակտիվների իրացմանը պատշաճ կերպով և սեղմ ժամկետներում: Ընկերությունը հիմնականում չի օգտագործում ոչ կանխիկ գրավները իր սեփական գործունեության իրականացման համար: Ակտիվները չափվում են հաշվեկշռային արժեքի և իրական արժեքի համաձայն վաճառքի ծախսումներից նվազագույնով:

18 Ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ

Հազար ՀՀ դրամ	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Փոխառություններ միջազգային կազմակերպություններից	1,170,899	1,650,150
Ընդամենը փոխառություններ	1,170,899	1,650,150

2016թ-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունն ունի փոխառություններ ստացված 3 ֆինանսական կազմակերպություններից (2015թ.՝ 5 ֆինանսական կազմակերպություններից) որոնց մնացորդները անհատապես գերազանցում են ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված ընդհանուր փոխառությունների 10%-ը:

2016թ-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված փոխառությունների միջին կշռված արդյունավետ տոկոսադրույքը կազմում է 8.10% ԱՄՆ դոլարով փոխառությունների համար: 2016թ-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը ՀՀ դրամով փոխառություններ չունի: (2015թ.՝ ՀՀ դրամով փոխառություններ չունի և 8.08% ԱՄՆ դոլարով փոխառությունների համար):

Հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում Ընկերությունը իր փոխատուների հետ կնքել է լրացուցիչ համաձայնագրեր, որոնցով սահմանվել են փոխառությունների մայր գումարների և տոկոսների մարման նոր ժամկետներ:

19 Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ

Հազար ՀՀ դրամ	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	1,647,924	1,812,581
Ընդամենը փոխառություններ	1,647,924	1,812,581

2016թ-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ փոխառությունների միջին կշռված արդյունավետ տոկոսադրույքը կազմում է 7.79% ՀՀ դրամով փոխառությունների համար և 4% ԱՄՆ դոլարով փոխառությունների համար (2015թ.՝ 8.48% ՀՀ դրամով փոխառությունների համար և 4% ԱՄՆ դոլարով փոխառությունների համար):

Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից ստացված փոխառությունների կազմում ընդգրկված են «Կիվա Սիկրոֆանդս»-ից ստացված 512,366 հազար դրամի անտոկոս փոխառություններ (2015թ.՝ 430,734 հազար դրամ): Փոխառությունները տրամադրվել են Ընկերությանը՝ Հայաստանի Հանրապետությունում աղքատության հաղթահարման նպատակներով տրամադրվող միկրովարկերի ֆինանսավորման նպատակով: Փոխառությունների ամորտիզացված արժեքը հաշվարկելն անհնարին է, քանի որ դրանք ստացվում են պարբերաբար և չունեն հստակ մարման գրաֆիկ:

2016թ-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ «ՀԱԲԻԹԱԾ ՖՈՐ ՀՅՈՒՄԵՆԻԹԻ ԱՐՄԵՆԻԱ» հիմնադրամից ստացված փոխառությունները ապահովված են հաճախորդներին տրված 106,689 հազար դրամ (2015՝ 110,979 հազար դրամ) համախառն արժեքով վարկերի գրավադրմամբ (Տես՝ ծանոթագրություն 15):

Հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում Ընկերությունը իր փոխատուների հետ կնքել է լրացուցիչ համաձայնագրեր, որոնցով սահմանվել են փոխառությունների մայր գումարների և տոկոսների մարման նոր պայմաններ:

20 Այլ պարտավորություններ

Հազար ՀՀ դրամ	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Զօգտագործված արձակուրդների պահուստ	2,310	3,636
Այլ վճարվելիք գումարներ	4,604	6,609
Ընդամենը այլ ֆինանսական պարտավորություններ	6,914	10,245
Պարտավորություններ հարկերի գծով՝ բացառությամբ շահութահարկի	2,921	5,813
Ընդամենը այլ ոչ ֆինանսական պարտավորություններ	2,921	5,813
Ընդամենը այլ պարտավորություններ	9,835	16,058

21 Սեփական կապիտալ

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության գրանցված և վճարված կանոնադրական կապիտալը կազմում է 650,000 հազար դրամ (2015թ.՝ 650,000 հազար դրամ):

2016թ. և 2015թ. ընթացքում շահաբաժիններ չեն հայտարարվել և չեն վճարվել:

2016թ. և 2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության մասնակիցներն են.

Հազար ՀՀ դրամ	Վճարված կանոնադրական կապիտալ	Բաժնեմասը վճարված կապիտալում
«Յորիգոն» հիմնադրամ	580,000	89.3
Գոռ Մովսեսյան	10,000	1.5
Խորեն Զերոբյան	8,000	1.2
Ընկերության այլ աշխատակիցներ	52,000	8.0
	650,000	100

Ընկերության այլ աշխատակիցների կազմում ներառված են կանոնադրական կապիտալում մասնաբաժին ունեցող 22 աշխատակիցներ, որոնցից յուրաքանչյուրի մասնաբաժինը չի գերազանցում 0.5%-ը:

Ընկերության կանոնադրական կապիտալի բաժնեմասերի ավելացումը իրականացվել է մասնակիցների կողմից ՀՀ դրամով և նրանք իրավունք ունեն ստանալ շահաբաժին և բաշխել շահույթը ՀՀ դրամով:

22 Պայմանական պարտավորություններ *Իրավական և հարկային պարտավորություններ*

Հայաստանում հարկային համակարգը համեմատաբար նոր է, և նրան բնորոշ է օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատարանի որոշումների հաճախակի փոփոխությունները, որոնք երբեմն անհասկանալի են, հակասական և ենթակա տարբեր մեկնաբանությունների: Հարկերը ենթակա են ստուգման և ուսումնասիրման հարկային մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են կիրառել տույժեր և տուգանքներ: Հարկային օրենսդրության խախտման դեպքում, հարկային մարմինների կողմից չի կարող կիրառվել հավելյալ հարկերի պարտադրումներ, տույժեր և տուգանքներ, ավելի քան ստուգման նախորդող հաշվետու 3 տարիների համար:

Այս հանգամանքները Հայաստանում կարող են առաջացնել հարկային ռիսկեր, որոնք ավելի զգալի են քան այլ երկրներում: Դեկավարությունը համոզված է, որ պատշաճ կերպով կատարել է իր հարկային պարտավորությունները, հիմնվելով Հայաստանում կիրառվող հարկային օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատարանի որոշումների իր մեկնաբանությունների վրա: Այնուամենայնիվ, համապատասխան մարմինների մեկնաբանությունները կարող են տարբերվել, և եթե դեկավար մարմիններին հաջողվի հարկադրել իրենց մեկնաբանությունները, ապա այս ֆինանսական հաշվետվությունների վրա ազդեցությունը կարող է էական լինել:

Դեկավարությունը համոզված է, որ Ընկերությունն իր գործունեությունը ծավալում է օրենսդրությամբ նախատեսված պահանջների շրջանակներում, և ամբողջությամբ կատարել է իր հարկային պարտավորությունները:

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության նկատմամբ չի եղել որևէ դատական հայց: Հետևաբար Ընկերության կողմից իրավական և հարկային պարտավորությունների գծով համապատասխան պահուստներ չեն ձևավորվել:

Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխառություններ

2015 թվականի դեկտեմբերին Ընկերությունը իրականացրել է թվով 146 վարկերի օտարում Վարկային Պորտֆելի Արժեթղթավորման Հիմնադրամ I-ին, որոնց հաշվեկշռային արժեքը կազմել է 318,564 հազար դրամ, սակայն դեռևս շարունակում է հանդես գալ որպես այդ վարկերի սպասարկող: Համաձայն վարկերի օտարման պայմանագրի Ընկերությունն ունի պարտավորվածություն ետ գնելու այն վարկերը, որոնք մինչև մարումն ընկած ժամանակահատվածը կդառնան խնդրահարույց: 2016 թվականին Ընկերությունը կնքել է Ակտիվների Հետգնման Պայմանագրեր Վարկային Պորտֆելի Արժեթղթավորման Հիմնադրամ I-ին հետ, համաձայն որի Ընկերությունը հետ է գնել նախկինում օտարված 24 վարկ, որոնք դարձել են խնդրահարույց՝ վճարելով 171 հազ. ԱՄՆ դոլար և 5,514 հազ. դրամ (տե՛ս ծանոթագրություն 15): Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ առկա չեն այնպիսի վարկեր, որոնք կառաջացնեն հետ գնման պարտավորվածություն:

*Պարտավորություններ գործառնական վարձակալության գծով –
 կազմակերպությունը որպես վարձակալող*

Ընկերությունն իր գործունեությունն ապահովելու նպատակով կնքում է առևտրային վարձակալության պայմանագրեր գրասենյակային տարածքներ վարձակալելու նպատակով:

Չեղյալ չհայտարարվող գործառնական վարձակալության գծով վճարվելիք ապագա ընդհանուր նվազագույն վարձակալական վճարները հետևյալն են.

Հազար ՀՀ դրամ	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Մինչև 1 տարի	985	1,937
Ընդամենը պարտավորություններ գործառնական վարձակալության գծով	985	1,937

Ապահովագրություն

Հայաստանում ապահովագրության ոլորտը գտնվում է զարգացման փուլում, և այլ երկրներին հասուկ բազմաթիվ ապահովագրության ձևաչափեր հիմնականում դեռևս կիրառելի չեն: Ընկերությունը նախատեսում է իր գործունեության դադարեցմանը, ինչպես նաև իր գույքի կամ գործունեության հետ կապված ապահովագրական դեպքերի ժամանակ առաջացող գույքի և շրջակա միջավայրի վնասի՝ երրորդ կողմի նկատմամբ պարտավորությանը վերաբերող մասնակի ապահովագրություն: Քանի դեռ Ընկերությունը չի նախատեսել ամբողջական ապահովագրություն, առկա է ռիսկ, որ որոշակի ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող է ունենալ բացասական ազդեցություն Ընկերությունը գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

Կապիտալ բնույթի պարտավորություններ

Ընկերությունը չունի կապիտալ բնույթի պարտավորություններ:

23 Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

Համաձայն ՀՀՄՍ 24 «Կապակցված կողմերի բացահայտում» կողմերը համարվում են կապակցված, եթե նրանցից մեկը կարող է վերահսկել մյուսին կամ նշանակալի ազդեցություն ունենալ մյուսի վրա՝ ֆինանսական և գործառնական որոշումներ կայացնելիս: Ներկայացվող հաշվետվությունների առումով Ընկերության կապակցված կողմերն են՝ նրա մասնակիցները, ղեկավար անձնակազմի անդամները, ինչպես նաև նրանց հետ կապակցված անձիք և նրանց կողմից վերահսկվող կազմակերպությունները:

Ընկերության վերջնական վերահսկող է հանդիսանում «Հորիզոն» հիմնադրամը:

Ընկերությունն իր գործունեության ընթացքում ներգրավված է լինում կապակցված կողմերի հետ մի շարք գործարքներում: Այդ գործարքները ներառում են վարկերը, փոխառություններ և այլն: Նշված գործարքները իրականացվել են՝ շուկայում գործող պայմաններից և տոկոսադրույքներից ելնելով:

Գործարքների ծավալները, մնացորդները տարվա վերջի դրությամբ և տարվա եկամուտ և ծախսերը հետևյալն են.

Հազար ՀՀ դրամ	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
	Մասնակիցներ և փոխկապացված անձինք	Մասնակիցներ և փոխկապացված անձինք
Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ		
Մնացորդը, համախառն	61,656	58,946
Արժեզրկումից պահուստ	(1,233)	(327)
Չուտ վարկեր և փոխատվություններ	60,423	58,619
Արժեզրկման ծախս	(906)	(48)
Տոկոսային եկամուտներ վարկերից և փոխատվություններից	2,641	184

Ընկերության հետ կապված անձանց տրամադրված վարկերը վճարման են ենթակա 1-ից 5 տարիների ընթացքում և դրանց տոկոսադրույքը կազմում է 0%-14% (2015թ. 0%-8%):

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ մասնակիցներին և փոխկապակցված անձանց տրամադրված վարկերում առկա է հիմնադրին տրամադրված անտոկոս, կարճաժամկետ փոխատվություն՝ 30,000 հազար դրամի չափով (2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 30,000 հազար դրամ) : Փոխատվության զեղչման ազդեցությունը ֆինանսական հաշվետվությունների վրա էական չի եղել, ինչի պատճառով սույն հաշվետվություններում դրանք չեն իրականացվել:

Ղեկավար անձնակազմի գծով կատարված փոխհատուցումները հետևյալն են.

Հազար ՀՀ դրամ	2016 դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2015 դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Աշխատավարձ և այլ կարճաժամկետ վճարումներ	28,495	35,728
Ընդամենը ղեկավար անձնակազմի գծով կատարված փոխհատուցումներ	28,495	35,728

24 Իրական արժեքի չափումը

Ֆինանսական և ոչ ֆինանսական ակտիվներն ու պարտավորությունները ներկայացվում են համաձայն իրական արժեքի հիերարխիայի: Այս հիերարխիան բաժանում է ֆինանսական և ոչ ֆինանսական ակտիվներն ու պարտավորությունները երեք մակարդակների՝ հիմք ընդունելով դրանց իրական արժեքի չափման ժամանակ օգտագործված գործիքների նշանակալիությունը: Իրական արժեքի հիերարխիան ունի հետևյալ երեք մակարդակները՝

Մակարդակ 1 - նույն ակտիվների և պարտավորությունների գծով ակտիվ շուկաներում գնանշվող գները (չճշգրտված):

Մակարդակ 2- Մակարդակ 1-ում ներառված գնանշվող գներից տարբեր այլ ելակետային տվյալներ, որոնք ակտիվի և պարտավորության համար դիտարկելի են ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ) և թե՛ անուղղակիորեն (այսինքն՝ գների հիման վրա ստացվող):

Մակարդակ 3 - ակտիվի կամ պարտավորության գծով ելակետային տվյալներ, որոնք հիմնված չեն դիտարկվող շուկայական տվյալների վրա (ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ):

24.1. Իրական արժեքով չչափվող ֆինանսական գործիքներ

Ստորև բերված աղյուսակը ներկայացնում է ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքը, որոնք ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում չեն չափվել իրենց իրական արժեքով և ըստ մակարդակի վերլուծում է դրանք իրական արժեքի հիերարխիայում, թե իրական արժեքի չափումը որ դասում է դասակարգված:

Հազար ՀՀ դրամ

	2016				
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը իրական արժեք	Ընդամենը հաշվեկշռային արժեք
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ					
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	-	92,612	-	92,612	92,612
Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ	-	2,783,550	-	2,783,550	2,797,115
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ					
Ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	-	1,170,899	-	1,170,899	1,170,899
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	-	1,647,924	-	1,647,924	1,647,924
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	-	6,914	-	6,914	6,914

Հազար ՀՀ դրամ

	2015				
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը իրական արժեք	Ընդամենը հաշվեկշռային արժեք
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ					
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	-	366,094	-	366,094	366,094
Պահանջներ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	-	39,254	-	39,254	39,254
Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ	-	3,519,880	-	3,519,880	3,529,538
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ					
Ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	-	1,650,150	-	1,650,150	1,650,150
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	-	1,812,581	-	1,812,581	1,812,581
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	-	10,245	-	10,245	10,245

Պահանջներ և պարտավորություններ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ

Մեկ ամիս մարման ժամկետ ունեցող ակտիվների և պարտավորությունների համար, հաշվեկշռային արժեքը մոտավոր արտացոլում է իրական արժեքը, քանի որ այս ֆինանսական գործիքների մարման ժամկետները բավականին կարճ են: Մեկ ամսից ավելի մարման ժամկետ ունեցող ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքը սահմանվում է ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի հաշվարկից ելնելով և զեղչվում է տարվա վերջի դրությամբ գործող համապատասխան տոկոսադրույքներով, որոնք հիմնականում համընկնում են գործող տոկոսադրույքներին:

Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխառություններ

Փոփոխվող դրույքաչափերով գործիքների իրական արժեքը մոտ է իրենց հաշվեկշռային արժեքին: Այն միջոցների գնահատված իրական արժեքները, որոնք ունեն ֆիքսված տոկոսադրույք, սահմանվում են ելնելով ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի հաշվարկից, որոնք գեղչվում են նման պարտքային ռիսկ և մարման ժամկետ ունեցող գործիքների ընթացիկ տոկոսադրույքներով: Իրական արժեքը մոտ է հաշվեկշռային արժեքին, քանի որ նոր գործիքների ընթացիկ տոկոսադրույքներն արտացոլում են նախկինում ստացված գործիքների տոկոսադրույքները: Արժեզրկված վարկերի իրական արժեքը հաշվարկվում է գրավի առարկայի վաճառքից ակնկալվող դրամական հոսքերի հիման վրա:

Ֆինանսական և շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ

Ֆիքսված և չգնանշվող տոկոսադրույքներով ավանդների և փոխառությունների գնահատված իրական արժեքը սահմանվում է, ելնելով ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի հաշվարկից, որոնք գեղչվում են նմանատիպ մարման ժամկետ ունեցող նոր պարտքային գործիքների տոկոսադրույքներով: Իրական արժեքը մոտ է հաշվեկշռային արժեքին, քանի որ նոր գործիքների ընթացիկ տոկոսադրույքներն արտացոլում են նախկինում ստացված գործիքների տոկոսադրույքները:

24.2. Իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքներ

Հազար ՀՀ դրամ	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ			
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ				
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ	-	35,154	-	35,154
ԸՆԴԱՄԵՆՆՆԸ	-	35,154	-	35,154

Հազար ՀՀ դրամ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ			
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐ				
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ	-	35,154	-	35,154
ԸՆԴԱՄԵՆՆՆԸ	-	35,154	-	35,154

25 Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների հաշվանցում

Իր գործունեության ընթացքում Ընկերությունը ֆինանսական գործիքների հետ իրականացնում է տարբեր գործառնություններ, որոնք կարող են ներկայացվել զուտ արժեքով, եթե գոյություն ունի օրենսդրորեն հաստատված իրավունք իրականացնելու հաշվառված գումարների հաշվանցում, ինչպես նաև մտադրություն իրականացնելու հաշվանցում կամ միաժամանակ իրացնելու ակտիվը և մարելու պարտավորությունը:

2016 և 2015թթ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության մեջ Ընկերությունը չունի ֆինանսական ակտիվներ և ֆինանսական պարտավորություններ, որոնք ներկայացված են զուտ արեժքով կամ կհաշվանցվեն համաձայն հաշվանցման գլխավոր համաձայնագրի կամ համանման պայմանագրերի:

26 Ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետային վերլուծություն

Հետևյալ աղյուսակը ներկայացնում է ակտիվները և պարտավորություններն ըստ սպասվելիք մարման ժամկետների: Ընկերության չզեղչված պայմանագրային պարտավորությունների մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է ծանոթագրություն 27.3-ում:

Հազար ՀՀ դրամ

2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ

	Ցպահանջ և մինչև 1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 12 ամիս	Մինչև 12 ամիս, ենթա- հանրա- գումար	1-ից 5 տարի	5 տարուց ավելի	12 ամսից ավելի, ենթա- հանրա- գումար	Ընդամենը
ԱԿՏԻՎՆԵՐ								
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	92,612	-	-	92,612	-	-	-	92,612
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ	-	-	-	-	35,154	-	35,154	35,154
Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ	98,113	245,521	1,062,562	1,406,196	1,374,959	15,960	1,390,919	2,797,115
	<u>190,725</u>	<u>245,521</u>	<u>1,062,562</u>	<u>1,498,808</u>	<u>1,410,113</u>	<u>15,960</u>	<u>1,426,073</u>	<u>2,924,881</u>
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ								
Ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	28,546	58,073	261,328	347,947	822,952	-	822,952	1,170,899
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	101,486	175,318	594,807	871,611	769,145	7,168	776,313	1,647,924
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	2,604	-	4,310	6,914	-	-	-	6,914
	<u>132,636</u>	<u>233,391</u>	<u>860,445</u>	<u>1,226,472</u>	<u>1,592,097</u>	<u>7,168</u>	<u>1,599,265</u>	<u>2,825,737</u>
Զուտ դիրք	<u>58,089</u>	<u>12,130</u>	<u>202,117</u>	<u>272,336</u>	<u>(181,984)</u>	<u>8,792</u>	<u>(173,192)</u>	<u>99,144</u>
Կուտակված ճեղքվածք	<u>58,089</u>	<u>70,219</u>	<u>272,336</u>		<u>90,352</u>	<u>99,144</u>		

Հազար ՀՀ դրամ	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ							
	Ցպահանջ և մինչև 1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 12 ամիս	Մինչև 12 ամիս, ենթա- հանրա- գումար	1-ից 5 տարի	5 տարուց ավելի	12 ամսից ավելի, ենթա- հանրա- գումար	Ընդամենը
ԱԿՏԻՎՆԵՐ								
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	366,094	-	-	366,094	-	-	-	366,094
Պահանջներ ֆինանսական կազմակերպությունների նկատմամբ	-	39,254	-	39,254	-	-	-	39,254
Վաճառքի համար նատչելի ներդրումներ	-	-	-	-	35,154	-	35,154	35,154
Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ	364,129	279,778	1,180,597	1,824,504	1,684,245	20,789	1,705,034	3,529,538
	<u>730,223</u>	<u>319,032</u>	<u>1,180,597</u>	<u>2,229,852</u>	<u>1,719,399</u>	<u>20,789</u>	<u>1,740,188</u>	<u>3,970,040</u>
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ								
Ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	98,735	38,399	171,882	309,016	1,341,134	-	1,341,134	1,650,150
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	77,627	66,194	295,526	439,347	1,373,234	-	1,373,234	1,812,581
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	6,609	-	3,636	10,245	-	-	-	10,245
	<u>182,971</u>	<u>104,593</u>	<u>471,044</u>	<u>758,608</u>	<u>2,714,368</u>	<u>-</u>	<u>2,714,368</u>	<u>3,472,976</u>
Զուտ դիրք	<u>547,252</u>	<u>214,439</u>	<u>709,553</u>	<u>1,471,244</u>	<u>(994,969)</u>	<u>20,789</u>	<u>(974,180)</u>	<u>497,064</u>
Կուտակված ճեղքվածք	<u>547,252</u>	<u>761,691</u>	<u>1,471,244</u>		<u>476,275</u>	<u>497,064</u>		

27 Ռիսկի կառավարում

Ընկերության գործունեությանը բնորոշ է ֆինանսական ռիսկերի բազմազանություն և այդ գործունեությունը ենթադրում է ռիսկերի որոշակի աստիճանի և համադրությունների վերլուծություն, գնահատում, ընդունում և կառավարում: Ռիսկի կրումը ֆինանսական գործունեության անբաժանելի մասն է, և գործառնական ռիսկերը գործունեության անխուսափելի հետևանքն են: Այդուհանդերձ, Ընկերության նպատակն է հասնել ռիսկերի և օգուտների միջև համապատասխան հավասարակշռության և նվազագույնի հասցնել Ընկերության ֆինանսական վիճակի վրա անցանկալի ազդեցությունները:

Ընկերության ռիսկի կառավարման քաղաքականության նպատակն է ախտորոշել և վերլուծել ռիսկերը, սահմանել ռիսկի համապատասխան սահմանաչափեր և հսկողություն, և արժանահավատ և նորացված տեղեկատվական համակարգերի միջոցով վերահսկել ռիսկերը և սահմանաչափերի պահպանումը: Ընկերությունը պարբերաբար վերանայում է ռիսկի կառավարման քաղաքականությունը և համակարգերը՝ շուկայում փոփոխություններն արտացոլելու և լավագույն փորձին հետևելու համար:

Ռիսկերի կառավարումն իրականացվում է Ընկերության Ղեկավարության կողմից համաձայն խորհրդի կողմից հաստատված կանոնակարգերի: Ղեկավարությունը բացահայտում, գնահատում և միջոցներ է ձեռնարկում զսպելու ֆինանսական ռիսկերը:

Ընկերության Տնօրենների խորհուրդը պատասխանատու է ռիսկերի կառավարումը վերահսկող համակարգի պատշաճ աշխատանքի, հիմնական ռիսկերի կառավարման և

նիսների կառավարման քաղաքականության ու ընթացակարգերի վերանայման, ինչպես նաև խոշոր գործարքների հաստատման համար:

Գործադիր տնօրենը պատասխանատու է նիսների նվազեցմանն ուղղված միջոցառումների վերահսկման և իրականացման ու նիսների համար սահմանված համապատասխան սահմաններում Ընկերության գործունեությունն ապահովելու համար:

Վարկորագույն նիսներն են պարտքային նիսը, իրացվելիության նիսը, շուկայական նիսը և այլ գործառնական նիսերը: Շուկայական նիսը ներառում է փոխարժեքների, տոկոսադրույքների և այլ գնային նիսերը:

27.1. Պարտքային նիս

Պարտքային նիսը ֆինանսական վնաս կրելու ռիսկն է, երբ փոխառուն կամ պայմանագրային կողմն ի վիճակի չի լինում կատարել իր պարտավորությունները Ընկերության նկատմամբ: Ընկերությունը մշակել է քաղաքականություն և ընթացակարգեր պարտքային նիսը (թե՛ հաշվեկշռային և թե՛ արտահաշվեկշռային) կառավարելու համար, ներառյալ պորտֆելի կենտրոնացվածության սահմանափակմանը վերաբերող ցուցումները և Վարկային կոմիտեի ստեղծումը, որն ակտիվորեն վերահսկում է Ընկերության պարտքային նիսը: Ընկերության վարկային քաղաքականությունն ուսումնասիրվում և հաստատվում է Տնօրենների խորհրդի կողմից:

Ընկերության ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը լավագույնս ներկայացնում է նրանց պարտքային նիսի առավելագույն ենթարկվածությունը՝ առանց հաշվի առնելու պահվող գրավը կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցներ:

27.1.1 Պարտքային նիսի առավելագույն չափի կենտրոնացումներ

Աշխարհագրական սեգմենտներ

2016թ. և 2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության պարտքային նիսերն ամբողջությամբ կենտրոնացված են ՀՀ-ում:

Գործունեության ոլորտներ

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության՝ պարտքային նիսերի կենտրոնացումները հաշվեկշռային արժեքներով՝ դասակարգված ըստ գործունեության ոլորտների.

	Ֆինանսական կազմակեր- պություններ	Գյուղատնտ- եսություն	Առևտուր	Սպառու- ղական	Հիփոթեք	Այլ	Ընդամենը
Հազար ՀՀ դրամ							
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	92,612	-	-	-	-	-	92,612
Վաճառքի համար մատչելի ներդրումներ	35,154	-	-	-	-	-	35,154
Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ	-	1,503,790	174,324	952,066	100,767	66,168	2,797,115
2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	127,766	1,503,790	174,324	952,066	100,767	66,168	2,924,881
2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	440,502	2,302,576	259,393	809,324	107,748	50,497	3,970,040

27.1.2 Ռիսկի սահմանաչափերի վերահսկողություն և զսպողական քաղաքականություն

Ընկերությունը կարգավորում է պարտքային ռիսկի մակարդակները՝ մեկ փոխառուի կամ փոխառուների խմբի գծով ընդունելի ռիսկի գումարների սահմանաչափեր սահմանելով:

Նման ռիսկերը պարբերաբար վերահսկվում են և դրանց կառավարումը ենթակա է վերանայման տարեկան կամ ավելի հաճախակի կտրվածքով: Մեկ վարկառուի գծով պարտքային ռիսկի զսպելու նպատակով սահմանվում են վարկի տրամադրման առավելագույն սահմանաչափեր:

Պարտքային ռիսկը նաև կառավարվում է վարկառուների և պոտենցիալ վարկառուների՝ մայր գումարի և տոկոսների վճարման կարողությունը պարբերաբար վերլուծելով և անհրաժեշտության դեպքում վարկի տրամադրման սահմանաչափերը փոխելով:

Ստորև ներկայացված են հատուկ հսկողության և զսպողական մի քանի այլ միջոցներ:

Գրավ

Ընկերությունը կիրառում է բազմաթիվ միջոցներ պարտքային ռիսկը զսպելու համար: Համընդհանուր գործելակերպ է հանդիսանում և հիմնական միջոցներից մեկն է համարվում տրամադրված դրամական միջոցների դիմաց գրավ վերցնելը: Ընկերությունը կանոններ է սահմանում գրավի հատուկ տեսակների ընդունելի լինելու կամ ռիսկերի զսպման վերաբերյալ: Վարկերի և փոխատվությունների համար ապահովության հիմնական տեսակներն են. հիպոթեքային պայմանագրերով գրավադրվող անշարժ գույքը, ֆիզիկական անձանց շարժական գույք, երաշխավորություններ:

Վարկեր և փոխատվություններից տարբեր ֆինանսական ակտիվներ ապահովող գրավները որոշվում են ֆինանսական գործիքի բնույթով:

Վարկային պորտֆելի վերլուծությունն ըստ ապահովվածության.

Հազար ՀՀ դրամ	2016 դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2015 դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Անշարժ գույք	1,113,256	1,816,381
Ավտոմեքենաներ	172,818	364,365
Երաշխիքներ	814,009	611,354
Այլ գրավ	808,637	1,080,651
Աշխատավորձով ապահովված	45,823	49,337
Առանց գրավ	30,000	30,000
Ընդամենը վարկեր և փոխատվություններ (համախառն)	2,984,543	3,952,088

Վերը նշված աղյուսակում ներկայացված արժեքները վարկերի հաշվեկշռային արժեքներն են, և պարտադիր չէ ներկայացնեն գրավների իրական արժեքը: Գրավների շուկայական արժեքների գնահատումները հիմնված են գրավի գնահատման վրա ըստ տրամադրված վարկերի ամսաթվի: Հիմնականում դրանք չեն թարմացվում մինչև վարկերը չգնահատվեն, որպես անհատապես արժեզրկված:

27.1.3 Արժեզրկում և պահուստավորման քաղաքականություն

Վարկերի արժեզրկման գնահատման հիմնական հատկանիշներն են մայր գումարի կամ տոկոսների վճարումների 90 օրից ավել ուշացումները, վարկառուների դրամական հոսքերի հետ կապված ռիսկերի գնահատումները, վարկային ռեյտինգների նվազումները, պայմանագրերի նախնական պայմանների խախտումները: Ընկերությունը արժեզրկման գնահատումը կատարում է անհատապես և խմբային եղանակով:

Արժեզրկման անհատական գնահատում

Ընկերությունը որոշում է յուրաքանչյուր անհատապես նշանակալի վարկի կամ փոխատվության համապատասխան պահուստի չափը անհատական հիմքով: Պահուստի գումարի որոշման ժամանակ հաշվի առնվող գործոններից են վարկառուի բիզնես ծրագրի վստահելիությունը, ֆինանսական ռիսկերի գնահատումները հաղթահարելու կարողությունը, ծրագրված հատույթները և սպասվող շահաբաժինների վճարումները անվճարունակության դեպքում, այլ ֆինանսական օգնության հնարավորությունը, գրավի իրացվելի արժեքը, սպասվող դրամական հոսքերի ժամկետները: Արժեզրկումից կորուստները գնահատվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, եթե չկանխատեսված հանգամանքները չեն պահանջում հատուկ ուշադրություն:

Արժեզրկման խմբային գնահատում

Խմբային գնահատումը կատարվում է ոչ նշանակալի վարկերի և փոխատվությունների գծով (ներառյալ կրեդիտ քարտերը, հիպոթեքները և չապահովված սպառողական վարկերը), ինչպես նաև անհատապես նշանակալի վարկերի և փոխատվությունների գծով, որոնց համար դեռ չկան արժեզրկման ակնհայտ հատկանիշներ: Արժեզրկումից կորուստները գնահատվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսվա դրությամբ՝ դասակարգված յուրաքանչյուր խմբի համար առանձին:

Խմբային գնահատումը հաշվի է առնում այն արժեզրկման գումարը, որը հնարավոր է առաջանա պորտֆելում, նույնիսկ եթե անհատական գնահատման մեջ արժեզրկման օբյեկտիվ վկայություն չկա: Արժեզրկման կորուստները գնահատվում են հաշվի առնելով հետևյալ տեղեկատվությունը՝ պորտֆելում կորուստների պատմությունը, ընթացիկ տնտեսական իրավիճակը, կորուստն առաջանալու և անհատապես բացահայտվելու մոտավոր ժամկետը, արժեզրկման դեպքում սպասվող վճարումները:

Չարժեզրկված վարկեր և փոխատվություններ

Հետևյալ աղյուսակը ներկայացնում է չարժեզրկված և ոչ ժամկետանց վարկերի որակը՝ հիմնված կորուստների պատմության վրա:

Հազար ԳԳ դրամ	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ		
Գյուղատնտեսություն	20.9%	2.9%
Առևտուր	4.0%	5.0%
Սպառողական	1.4%	-
Հիփոթեքային	3.8%	-
Այլ	-	0.9%

Ժամկետանց, բայց չարժեզրկված վարկեր

Ժամկետանց են համարվում այն վարկերը և փոխատվությունները, որոնց գծով առկա են մի քանի օրյա չվճարումներ: Ժամկետանց վարկերի հիմնական մասն արժեզրկված չեն:

Ժամկետանց, բայց չարժեզրկված վարկերի ժամկետանց օրերի վերլուծությունն ըստ դասերի ներկայացվում է հետևյալ աղյուսակում.

Հազար ՀՀ դրամ	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ				
	Մինչև 30 օր	31 –ից 60 օր	61 –ից 90 օր	91 օրից ավել	Ընդամենը
Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ					
Գյուղատնտեսություն	115,568	78,567	58,187	267,898	520,220
Առևտուր	991	2,134	1,698	11,504	16,327
Սպառողական	1,232	2,555	2,209	16,378	22,374
Հիփոթեք	-	-	-	3,831	3,831
Ընդամենը	117,791	83,256	62,094	299,611	562,752

Հազար ՀՀ դրամ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ				
	Մինչև 30 օր	31 –ից 60 օր	61 –ից 90 օր	91 օրից ավել	Ընդամենը
Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ					
Գյուղատնտեսություն	72,354	56,502	76,666	604,006	809,528
Առևտուր	1,570	2,144	1,010	12,099	16,823
Սպառողական	4,476	4,190	4,593	16,316	29,575
Հիփոթեք	68	-	1,900	17,878	19,846
Ընդամենը	78,468	62,836	84,169	650,299	875,772

27.2. Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկն այն ռիսկն է, որ ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերը կամ իրական արժեքը կտատանվի այնպիսի շուկայական փոփոխականների պատճառով, ինչպիսիք են տոկոսադրույքները և արտարժույթի փոխարժեքները: Ընկերությունը տարանջատում է շուկայական ռիսկերը առևտրային և ոչ առևտրային պորտֆելների: 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը չի ունեցել առևտրային պորտֆել (2015թ.՝ նույնպես): Ոչ առևտրային պորտֆելը կառավարվում և վերահսկվում է զգալունության վերլուծությունների օգնությամբ: Արտարժույթների կենտրոնացումներից բացի, Ընկերությունը չունի շուկայական ռիսկի զգալի այլ կենտրոնացումներ:

27.2.1 Շուկայական ռիսկ – Ոչ առևտրային

Տոկոսադրույթի ռիսկ

Տոկոսադրույթի ռիսկը ծագում է այն հավանականությունից, որ տոկոսադրույքների փոփոխություններն ուղղակիորեն կազդեն Ընկերության ֆինանսական գործիքների հետ կապված դրամական միջոցների հոսքի և նրանց իրական արժեքի վրա: 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը չի ունեցել տատանվող տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքներ:

Արտարժույթի ռիսկ

Արտարժույթի ռիսկն այն ռիսկն է, որ ֆինանսական գործիքների արժեքը կտատանվի արտարժույթի փոխարժեքներում փոփոխությունների հետևանքով: Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս այն արտարժույթները, որոնք կարող են ազդել 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի

դրությամբ Ընկերության ոչ առևտրային դրամային ակտիվների և պարտավորությունների և դրանց կանխատեսված դրամական հոսքերի վրա: Վերլուծությունը հաշվարկում է արտարժույթի ՀՀ դրամի նկատմամբ հնարավոր տատանումների ազդեցությունը, այլ փոփոխականները հաստատուն մնալու պայմանով, ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության վրա (կապված արտարժույթի նկատմամբ զգայուն ոչ առևտրային դրամային ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքի փոփոխմամբ): Աղյուսակում հանդիպող բացասական արժեքը արտացոլում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում պոտենցիալ զուտ նվազում, մինչդեռ դրական արժեքը ցույց է տալիս պոտենցիալ զուտ աճ:

Հազար ՀՀ դրամ	2016		2015	
	Փոփոխություն արտարժույթի փոխարժեքում, տոկոս	Ազդեցությունը շահույթի վրա մինչև հարկումը	Փոփոխություն արտարժույթի փոխարժեքում, տոկոս	Ազդեցությունը շահույթի վրա մինչև հարկումը
ԱՄՆ դոլար	+10%	(84,913)	+10%	-42,786
ԱՄՆ դոլար	-10%	84,913	-10%	42,786

Ընկերության արտարժույթի ռիսկի վերլուծությունն ըստ ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների ունի հետևյալ տեսքը.

Հազար ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ	Ազատ փոխարկելի արժույթ	Ընդամենը
ԱԿՏԻՎՆԵՐ			
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	36,435	56,177	92,612
Վաճառքի համար նատչելի ներդրումներ	35,154	-	35,154
Հաճախորդներին տրված վարկեր և փոխատվություններ	1,555,432	1,241,683	2,797,115
	1,627,021	1,297,860	2,924,881
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ			
Ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	-	1,170,899	1,170,899
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	673,865	974,059	1,647,924
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	6,040	874	6,914
	679,905	2,145,832	2,825,737
Զուտ դիրք 2016 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	947,116	(847,972)	99,144
Ընդամենը ֆինանսական ակտիվներ	1,636,885	2,333,155	3,970,040
Ընդամենը ֆինանսական պարտավորություններ	738,756	2,734,220	3,472,976
Զուտ դիրք 2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	898,129	(401,065)	497,064

Ազատ փոխարկելի արտարժույթը ներկայացնում է ԱՄՆ դոլարը և Եվրո:

27.3. Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկը կապված է Ընկերության ֆինանսական պարտավորությունները ժամանակին մարելու կարողությամբ նորմալ և սթրեսային իրավիճակներում: Այս ռիսկի զսպման նպատակով Ընկերությունը կառավարում է ակտիվները հաշվի առնելով իրացվելիության ռիսկը և վերլուծում է ապագա դրամական հոսքերը և իրացվելիությունը

օրական կտրվածքով, սա ներառում է նաև սպասվելիք դրամական հոսքերի գնահատումները:

Ընկերության իրացվելիության կառավարումը պահանջում է հաշվի առնել իրացվելի ակտիվների այն մակարդակը, որն անհրաժեշտ է պարտավորությունները մարելու համար ըստ ժամկետների, ապահովել ֆինանսավորման տարբեր աղբյուրների հնարավորությունը, ֆինանսավորման արտակարգ պլանի առկայությունը:

Ստորև ներկայացվում է դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չզեղչված Ընկերության ֆինանսական պարտավորությունների բաշխումը՝ հաշվետու ամսաթվից մինչև պայմանագրերում նշված մարմանը մնացած ժամկետների համաձայն: Տես ծանոթագրություն 26-ը այս պարտավորությունների մարման սպասվելիք ժամկետների համար: Ցպահանջ վճարումները դասակարգված են այն ենթադրությամբ, որ վճարումը կպահանջվի անմիջապես:

Հազար ՀՀ դրամ

2016

	Ցպահանջ կամ մեկ ամսից քիչ	1-3 ամիս	3-12 ամիս	1-5 տարի	5 տարուց ավելի	Ընդամենը
Ֆինանսական պարտավորություններ						
Ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	29,037	58,073	261,328	923,171	-	1,271,609
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	105,214	195,896	662,068	849,076	12,937	1,825,191
Այլ պարտավորություններ	2,604	-	4,310	-	-	6,914
Ընդամենը չզեղչված ֆինանսական պարտավորություններ	136,855	253,969	927,706	1,772,247	12,937	3,103,714

Հազար ՀՀ դրամ

2015

	Ցպահանջ կամ մեկ ամսից քիչ	1 - 3 ամիս	3 - 12 ամիս	1-5 տարի	5 տարուց ավելի	Ընդամենը
Ֆինանսական պարտավորություններ						
Ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	107,306	55,845	247,810	1,432,506	-	1,843,467
Շահույթ չհետապնդող կազմակերպություններից ստացված փոխառություններ	80,363	67,509	300,198	1,373,685	-	1,821,755
Այլ պարտավորություններ	6,609	-	3,636	-	-	10,245
Ընդամենը չզեղչված ֆինանսական պարտավորություններ	194,278	123,354	551,644	2,806,191	-	3,675,467

27.4. Գործառնական ռիսկ

Գործառնական ռիսկը ուղղակի կամ անուղղակի կորստի ռիսկն է, որն առաջանում է պատճառների լայն բազմազանությունից՝ կապված Ընկերության ֆինանսական գործիքների մեջ ներգրավվածության, գործընթացների, անձնակազմի, տեխնոլոգիաների և ենթակառուցվածքների հետ, և արտաքին գործոններից՝ բացառությամբ պարտքային, շուկայական և իրացվելիության ռիսկերի, ինչպիսիք են իրավական և կարգավորիչ պահանջները և կորպորատիվ վարքագծի ընդհանուր ընդունված չափանիշները:

Ընկերության նպատակն է կառավարել գործառնական ռիսկը՝ ֆինանսական վնասներից և հեղինակության կորստից խուսափումը հավասարակշռելով ռիսկի կառավարման ծախսային արդյունավետության հետ:

Գործառնական ռիսկի կառավարմանն ուղղված վերահսկողության մշակման և իրականացման հիմնական պատասխանատվությունը կրում է խորհուրդը, գործադիր մարմինը: Այս պատասխանատվությունը ուղեկցվում է գործառնական ռիսկի կառավարման համար համընդհանուր չափանիշների մշակմամբ հետևյալ ոլորտներում՝

- պարտականությունների համապատասխան տարանջատման պահանջներ, այդ թվում գործարքների անկախ հաստատում,
- գործարքների համաձայնեցման և մոնիթորինգի պահանջներ,
- կարգավորիչ և այլ իրավական պահանջների համապատասխանեցում,
- վերահսկողական մեխանիզմների և ընթացակարգերի փաստաթղթավորում,
- առաջացած գործառնական ռիսկերի պարբերաբար գնահատման պահանջներ, ինչպես նաև ռիսկերի կառավարմանն ուղղված ընթացակարգերի համապատասխանություն,
- արտակարգ իրավիճակների ծրագրերի մշակում,
- վերապատրաստում և մասնագիտական զարգացում,
- էթիկայի և գործարար չափանիշների մշակում և կիրառում:

28 Կապիտալի համարժեքություն

Ընկերությունը պահպանում է ակտիվ կառավարվող կապիտալի կառուցվածք՝ գործունեությանը բնորոշ ռիսկերը ծածկելու համար: Ընկերության կապիտալի համարժեքությունը վերահսկվում է ՀՀ կետորոնական բանկի կողմից:

Ընկերության կապիտալի կառավարման առաջնային նպատակներն են համոզվել, որ Ընկերության կապիտալը համապատասխանում է հաստատված պահանջներին, և որ Ընկերությունը պահպանում է ամուր վարկային վարկանիշ և առողջ կապիտալի ցուցանիշներ՝ իր գործունեությունն ամրապնդելու և մասնակիցների շահույթը առավելագույնի հասցնելու համար:

ՀՀ կենտրոնական բանկը սահմանել է նորմատիվային կապիտալի նվազագույն չափ՝ 150,000 հազար դրամ գումարով:

Ընկերությունը պահպանում է կառավարվող կապիտալի կառուցվածք՝ գործունեությանը բնորոշ ռիսկերը ծածկելու համար:

Ընդհանուր կապիտալը կազմված է հիմնական կապիտալից, որը ներառում է կանոնադրական կապիտալը, չբաշխված շահույթը/կուտակված վնասը, այդ թվում ընթացիկ տարվա վնասը, գլխավոր պահուստը: Նորմատիվային կապիտալը հաշվարկվում է ՀՀ կենտրոնական բանկի պահանջներին համապատասխան: Կապիտալի մեկ այլ բաղադրիչ է լրացուցիչ կապիտալը, որը ընդգրկում է վերագնահատման և այլ պահուստները, որն Ընկերությունը չունի:

2016 և 2015թթ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ընդհանուր կապիտալը հաշվարկված համաձայն ՀՀ կենտրոնական բանկի պահանջների, ներկայացված է ստորև.

Հազար ՀՀ դրամ	Մուդիտ չարված	
	2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2015թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Հիմնական կապիտալ	158,739	588,095
Ընդամենը՝ ընդհանուր կապիտալ	158,739	588,095

Ժամանակաշրջանի ընթացքում Ընկերությունը պահպանել է կապիտալի համարժեքության նկատմամբ բոլոր պահանջները:

Վարկային պորտֆելի արժեզրկման օբյեկտիվ պատճառների արդյունքում 2016թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված հաշվետու տարվա ընթացքում Ընկերությունը կրել է 416,727 հազար ՀՀ դրամի զուտ կորուստ, ինչի հետևանքով 2016թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ընդհանուր կապիտալի չափը հասել է ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից սահմանված նվազագույն չափին: Անընդհատության սկզբունքով գործունեության շարունակությունը ապահովելու նպատակով ղեկավարությունը բանակցում է այլընտրանքային ֆինանսավորման աղբյուրներ հայթայթելու, գործընկերների հետ ընթացիկ պարտավորությունների մարման ժամկետները վերանայելու ուղղությամբ, անում է ամեն ինչ, որ սովորական գործունեության ընթացքում իրացնի ակտիվները և մարի պարտավորությունները: Դեկավարությունը համոզված է, որ մոտ ապագայում Ընկերությունը ի վիճակի է համաձայն գործող պայմանագրերի ժամկետների վարկերը հավաքագրելու և պարտավորությունները մարելու, դրանով իսկ ապահովելով Ընկերության անընդհատ գործունեությունը:

29 Ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցած իրադարձություններ

2017թ. մայիսին կայացած Մասնակիցների ժողովում որոշվել է դադարեցնել Ընկերության Արտաշատ մասնաճյուղի և Ստեփանավան ներկայացուցչության գործունեությունը:

